ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
HUMANITARINIS FAKULTETAS
LIETUVIŲ KALBOTYROS IR KOMUNIKACIJOS KATEDRA

Greta Markulytė

Studijų programos *Lietuvių filologija* (specializacija – *ryšiai su visuomene)*
IV kurso studentė

MARGINALIJOS ŽIBUNTO MIKŠIO ŠIAULIŲ UNIVERSITETO BIBLIOTEKAI DOVANOTOSE KNYGOSE

Baigiamasis bakalauro darbas

Darbo vadovas
doc. dr. Stasys Tumėnas

Šiauliai, 2013

TURINYS

ĮVADAS....4
1. MARGINALIJŲ YPATYBĖS....6
1.1. Marginalijų samprata....6
1.2. Marginalijų klasifikacija....7
1.3. Marginalijų tyrimų kryptys....12
2. MARGINALIJOS ŽIBUNTO MIKŠIO ŠIAULIŲ UNIVERSITETO BIBLIOTEKAI DOVANOTOSE KNYGOSE....15
2.1. Paprastosios arba bendrosios marginalijos....15
2.1.1. Žmonių vertinimas....16
2.1.2. Iliustracijų vertinimas....17
2.1.3. Knygos vertinimas....18
2.1.4. Knygos tekstas....19
2.1.4.1. Knygos elementai....21
2.1.4.2. Pastabos dėl kalbos kultūros ir gramatinių klaidų....22
2.2. Taisančiosios marginalijos....23
2.3. Papildoma informacija....25
2.3.1. Šaltinio nuorodos....26
2.3.2. Turiniai, vardynai ir santrumpos....27
3. Ž. MIKŠIO MARGINALIJŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ....30
IŠVADOS....32
LITERATŪRA....33
BAIGIAMOJO BAKALAURO DARBO SANTRAUKA....35
I. PRIEDAS....37
II. PRIEDAS....51

ĮVADAS

Knyga nuo seniausių laikų yra laikoma didele vertybe, o joje esantys ženklai ir įrašai tapo svarbūs knygos elementai.

Pradėjus spausdinti knygas, atsirado ir pirmieji knygų vertintojai, kurie žymėdavo pastabas, patikslinimus, savo nuomonę apie leidinį. Tokius įrašus galima vadinti marginalijų užuomazgomis. Būtina pabrėžti, kad ir pirmąjį kartą paminėtas Lietuvos vardas – *Litua*, užrašytas ranka 1009 m. Kvedlinburgo analuose (Annales Quedlinburgenses) (Nekrašius, 2009, p. 5).

Kaip teigia kultūrologas J. Nekrašius, „Knygos kultūros ženklai – rankraštiniai įrašai, knygos antspaudai, lipdės, įspaudai, ekslibrisai ir superekslibisai padeda geriau pažinti tūkstantmetę Lietuvos istoriją ir kultūrą, praeities ir dabarties įvykius, žmones ir jų pasaulėžiūrą.“ (Nekrašius, 2009, p. 9).

Darbo tema – marginalijos Žibunto Mikšio Šiaulių universiteto (toliau – ŠU) bibliotekai dovanotose knygose. Sunku atrasti trumpą šio termino paaiškinimą, nes nėra vieningo mokslininkų susitarimo, ką laikyti marginalijomis. Vienaip jas traktuoja politologai, marginalais įvardydami populiarumo ar rinkėjų palankumo besivaikančius mažų ir nepopuliarių partijų atstovus, kitaip – bibliografai, literatūros ir kalbos mokslo atstovai. Dažniausiai marginalijos įvardijamos kaip pastabos paraštėse. Mokslininkai, literatai kartais išplečia šį terminą iki visiškai su tekstu nesusijusių komentarų, pastabų, skaitytojų įrašų bet kurioje knygos vietoje srities, o kiti pasilieka siauresniąją marginalijų sąvoką. Marginalijos yra įdomus, informatyvus reiškinys, atskleidžiantis ne tik marginalijų ypatybes, jų sukūrimo laiką, vietą, bet ir jos savininko visai kitą charakterio, asmenybės pusę.

Temos naujumas ir aktualumas. Ši tema Lietuvoje tirta gana mažai, panašiomis temomis daugiausia rašyta ir tyrimų paskelbta žurnale *Knygotyra*. Knygos įrašus, marginalijas įvairiais aspektais tyrė ir tiria Tomas Petreikis (2011), Arvydas Pacevičius (2002; 2004; 2006), Alma Braziūnienė (1994), Sigitas Lūžys (2004), Kęstutis Gudmantas (2009), Domas Kaunas (2010), Jolita Liškevičienė (2004), Levas Vladimirovas (1964) ir kt. Daugiau pasiekę yra JAV, Rusijos ir Didžiosios Britanijos mokslininkai. Marginalijas suklasifikuoti bandė JAV mokslininkai Kevinas Gotkinas ir Carlas Jamesas Grindley’us. H. J. Jackson knyga *Marginalia. Readers writting in books* (2001) naudinga savo naujai atrastomis įžvalgomis apie marginalijas. B. Jankauskas parengė bakalauro darbą „Mikalojaus Daukšos Postilės marginalijos“ (2012), kuriame marginalijos aptariamos istoriniu–lingvistiniu aspektu.

Darbo objektas – marginalijos, rastos Ž. Mikšio ŠU bibliotekai dovanotose knygose.

Darbo tikslas – aprašyti marginalijas kaip svarbų knygos elementą, aptarti ypatybes; išanalizuoti surinktus marginalijų pavyzdžius pasirinktais aspektais.

Darbo uždaviniai:

1. Išrinkti marginalijas Ž. Mikšio ŠU bibliotekai dovanotose knygose.
2. Sugrupuoti jas pagal pasirinktas sritis.
3. Išanalizuoti marginalijas pagal jų turinį.

Darbo šaltinis – Ž. Mikšio ŠU bibliotekai dovanotos knygos.

Tyrimo metodai – pasirinkti literatūros šaltinių aprašymo ir surinktų marginalijų interpretavimo, lyginamasis metodai.

Darbo struktūra – baigiamąjį bakalauro darbą sudaro: įvadas, teorinė dalis apie marginalijas, praktinis jų nagrinėjimas, išvados, literatūros sąrašas ir priedai. Teorinėje dalyje aprašomos marginalijų ypatybės, jų samprata, klasifikacija, tyrimų kryptys. Praktinėje dalyje analizuojami išrinkti pavyzdžiai.

Prieduose pateikiamas sudarytas šaltinių sąrašas ir įdomesni, informatyvesni Ž. Mikšio marginalijų pavyzdžiai.

1. MARGINALIJŲ YPATYBĖS

1.1. Marginalijų samprata

Terminas paraštinės pastabos (angl. *marginal notes*) buvo žinomos Anglijoje jau XVI a. pabaigoje. Iki marginalijų sąvokos atsiradimo knygos paraštė buvo vadinama lotyniškai *margo*, o iš šio žodžio sudarytas būdvardis *marginalis*, reiškiantis *paraštinis*. Taigi, marginalijų sąvoka nebuvo visiškai nauja ir negirdėta, bet jai visiškai susiformuoti prireikė daugiau laiko. „Pirmą kartą 1819 m. nežinomas autorius, pasirašęs inicialais G. J. populiariame Edinburgo žurnale „Blackwood‘s Edinburgh Magazine“ pavartojo žodį *marginalijos* (angl. *marginalies*). Jos žymėjo Samuelio Teyloro Coleridge‘o pastabų, išrinktų iš rašytojo Tomo Browno knygos, publikaciją. S. T. Coleridge‘o pastabų rengėjas įvadinėje publikacijos dalyje išryškino jų vertę ir pažymėjo: *„Šis [tekstas] iššifruotas iš tuščių [arba spauda neužpildytų – T. P.] sero T. Browno „Darbų“ folianto lapų ir yra geras „Marginalijų“ pavyzdys; ir dar labiau artimesnis [tiesai] kaip bet kuris iš jo [S. T. Coleridge‘o] spausdintų darbų.*“ (Petreikis, 2011, p. 69).

Toks nežinomo autoriaus, pasirašiusio inicialais G. J., sąvokos pasiūlymas svarbus ne tik dėl termino suformavimo ir įtvirtinimo, bet ir dėl pasiūlyto marginalijų apibūdinimo. Jis praplėtė marginalijų sritį ir *„marginalijomis* apibūdino visus rankraštinius įrašus, paliktus ne vien lapo paraštėse, bet ir visoje knygoje“ (žr Petreikis, 2011, p. 69). Nuo šio apibūdinimo prasidėjo marginalijų sąvokos pataisymai, papildymai bei geriausiai marginalijas apibūdinančio apibrėžimo ieškojimai. A. Braziūnienė, rašydama apie marginalijas, jas labiau sukonkretina ir detalizuoja, mini ir spausdintus, ir rankraštinius įrašus. Ji teigia, kad „jos gali būti atspausdintos už teksto skilties formato ir aiškinti neaiškius žodžius, išskirti pastraipas, anotuoti tam tikrą teksto dalį. O dar platesne prasme, marginalijomis vadinami visi rankraštiniai įrašai bet kurioje knygos vietoje, palikti skaitytojų per visą knygos egzistavimo laikotarpį nuo jos išspausdinimo iki patekimo į dabartinę saugojimo vietą“ (Braziūnienė, 1994, p. 16). Labai panašios nuomonės yra A. Gacekas. Jis, remdamasis arabų rankraščių tyrimais, į marginalijas žvelgia kaip į terminą, kuris apibūdina dalykus, „randamus už pagrindinio teksto bet kurioje iš keturių knygos paraščių ir interlinijose“ (žr. Petreikis, 2011, p. 70). Platų knygos ženklų sąvokos apibūdinimą pateikia A. Pacevičius. Jis daugiau dėmesio skiria seniesiems knygos įrašams ir teigia, kad „Knygose paliktus ženklus galime vertinti ir kaip minėtąjį knygų graffiti, „plunksnos mėginimus“ ir kaip sakralinius knygos nuosavybės paliudijumus, kurių autoriai panoro likti nežinomi. Kitaip tariant, senieji knygų ženklai dažnai slepia simbolinę informaciją, kurią reikia perskaityti, o knygos nuosavybės liudijimus iššifruoti“ (Pacevičius, 2004, p. 51). Tai rodo, kad A. Pacevičiui knygos ženklai nėra vien tik įrašai paraštėse.

Plačiai ir aiškiai marginalijų sąvokas aiškina ir žodynai. Tarptautinių žodžių žodynas (2005) pateikia tokį marginalijų apibrėžimą: marginalija (lot. *marginalis* – paraštinis):

1) pastaba knygos arba rankraščio paraštėje;

2) poligr. knygos paraštėje įdėta antraštėlė (TŽŽ, 2005, p. 458).

Lietuvių enciklopedinis žodynas „Knygotyra“ (1997) pateikia labai panašų marginalijų apibrėžimą. Jas apibūdina kaip pastraipų ar kitų smulkių teksto dalių antrašte, tų pastraipų santrauka, išspaudinta puslapio paraštėje. Galima teigti, kad du minėtieji žodynai pateikia identišką marginalijų apibrėžimą, išskiria marginalijas kaip pastabas knygos paraštėje, neesminius, šalutinius dalykus.

Užsienio ir Lietuvos autorių bei žodynuose pateikiamos marginalijų sąvokos apibūdinamos panašiai, sąvoka nuolat papildoma, perfrazuojama ir koreguojama. Marginalijų sąvokų bendrumas yra tas, kad visur jos įvardijamos kaip pastabos paraštėse. Bet vis daugiau literatų, mokslininkų, ryšių su visuomene specialistų neapsiriboja vien šia sąvoka, o į marginalijas žvelgia plačiau.

1.2. Marginalijų klasifikacija

Marginalijų klasifikacija yra vienas sudėtingesnių aspektų atskleidžiant marginalijų ypatybes. Įvairaus pobūdžio ir tematikos publikacijų, marginalijų tyrimų vis daugėja, atrandamos naujos marginalijos, kurias sunku pritaikyti jau sukurtai klasifikacijai. Bandymų marginalijas suklasifikuoti yra, bet vieningo, sistemingo marginalijų grupavimo būdo nėra.

Senųjų knygos ženklų klasifikacijas galima įvardinti marginalijų klasifikacijos užuomazgomis. Kaip teigia J. Liškevičienė, „Dažna XVI a. knyga knibždėte knibžda knygos savininko užrašų – komentarų ir pastabų, todėl net ir nesant knygos nuosavybės ženklų, komentarai egzistuoja kaip beasmenis savarankiškas to amžiaus žmogaus kultūrinės komunikacijos ženklas“ (2004, p. 94). Suprantant tai, kad nuosavybės ženklai buvo ypač populiarūs senosiose knygose, literatai, mokslininkai bandė juos grupuoti, klasifikuoti. Vienas iš jų – D. Kaunas, kurio nuomone, „visus knygos ženklus galima grupuoti pagal įrašo prasminių elementų kiekį“ (1980, p. 38). Straipsnyje „Knygos ženklas – įrašas“ D. Kaunas išskiria tokius elementus pagal kuriuos grupuojami knygų nuosavybės ženklai: a) asmenvardžiai; b) asmenvardžiai ir profesija; c) asmenvardžiai ir vietovardžiai; d) asmenvardžiai, vietovardžiai, gimimo data; e) asmenvardžiai, vietovardžiai, įsigijimo data; f) asmenvardžiai, vietovardžiai ir prakeikimai, perspėjimai bei raginimai skolininkams (1980, p. 38–39). Panašia senosiose knygose esančių nuosavybės ženklų klasifikacija remiasi ir A. Petreikis straipsnyje „Dingusio knygų pasaulio ženklai“ (2002). Šio autorius knygos ženklų aprašymas platesnis, jis rašo ne tik

apie Lietuvos senuosius knygų įrašus, bet mini ir užsienio knygas. A. Pacevičius teigia, kad „Aptarti knygų ženklai rodo, kad rašto kultūra LDK skleidėsi ne tik oficialiojoje spausdintoje erdvėje, bet ir rankraščiuose bei knygų paraštėse“ (2002, p. 14). Kaip apibendrinimą tokių įrašų populiarumo ir susidomėjimo pateikia S. Lūžys, „knygos nuosavybės ženklai išliko vienu patikimiausu knygos kultūros tyrinėjimų šaltinių. Jis įgalina atsklesti giluminius skaitytojo ar savininko kontaktus su knyga, bibliofilinės kultūros sklaidą bei pačios knygos visuomeninį poveikį“ (2004, p. 57).

A. Mikelinskaitė (2011, p. 240) bandė Juozo Miltinio asmeninės bibliotekos knygų įrašus suklasifikuoti pagal Veronikos Gerliakienės pateiktą klasifikaciją. Ši klasifikacija tinka tik knygų nuosavybės ženklų klasifikacijai, kuri yra gana išsami, aiški ir detali, bet kitoms marginalijų rūšims ji netinka.

Atsiradus įvairesniems įrašams, kurie ne tik nurodo knygos nuosavybę, bet ir kitus aspektus, sukurta ir naujų klasifikacijų. Toliau darbe bus pateiktos dviejų JAV mokslininkų klasifikacijos, kurios analizuoja marginalijas įvairiais požiūriais, ne tik pagal jų išorę, bet ir pagal jų paskirtį ir turinį.

Pirmasis klasifikavimo būdas pateikiamas mokslininko K. Gotkino. Savo siūlomą klasifikaciją jis paskelbė internetiniame puslapyje *Dead Media Archive*. K. Gotkinas marginalijas įvardija kaip pastabas paraštėse ir kiekvieną žymėjimą, išraitymą knygose jis laiko tokiu pat svarbiu kaip ir struktūruota anotacija ar bibliografija. K. Gotkinas mini, kad suklasifikuoti marginalijas nėra lengva. Marginalijų tipų įvairovė yra tokia pat plati, kaip ir jas kuriančių asmenų. Jį labiau domina teorinis marginalijų pagrindas bei bendresnio pobūdžio klasifikacija. Mokslininkas išskiria tokius marginalijų tipus:

a) *bendrosios arba paprastosios* – vienos populiariausių marginalijų. Šio populiarumo priežaštis yra asmeninė patirtis. Šis marginalijų tipas leidžia skaitytojui kalbėtis su savimi, paraštėse rašytis pastabas sau arba žymėtis svarbią informaciją knygose įvairiais ženklais, pvz.: žvaigždutėmis, rodyklėmis. Toks pastabų rašymas atrodo gan dviprasmiškas. Visų pirma, tai daroma nesąmoningai, bet kartu išreiškiama ir kas nors svarbaus apie žmogaus asmenybę;
b) *bibliotekų* – bibliotekose galima rasti daug paprastųjų marginalijų pavyzdžių, nes žmonės jose žymi įvairius įrašus ir pastabas pamiršdami ir net nesusimąstydami apie tai, kad tai tampa vieša informacija. Pažymima, kad tokios marginalijos yra labai įžvalgios;
c) *taisančiosios* – atsiradus informacinėms technologijoms, o tiksliau kompiuteriams, šios marginalijos prarado savo populiariumą. Seniau jų buvo daug gausiau, nes perrašinėti viską ranka užimdavo daug laiko, todėl teksto atnaujinimai ir pastebėjimai buvo rašomi paraštėse;

d) *nuorašai* – XVI ir XVII a. suklestėjo patinkančių frazių, minčių perrašymas į sąsiuvinius. Toks marginalijų tipas papildo savitą žmogaus kalbėjimo stilių. Toks minčių, frazių pasižymėjimas padeda argumentuojant ar išreiškiant nuomonę įvairiais klausimais.

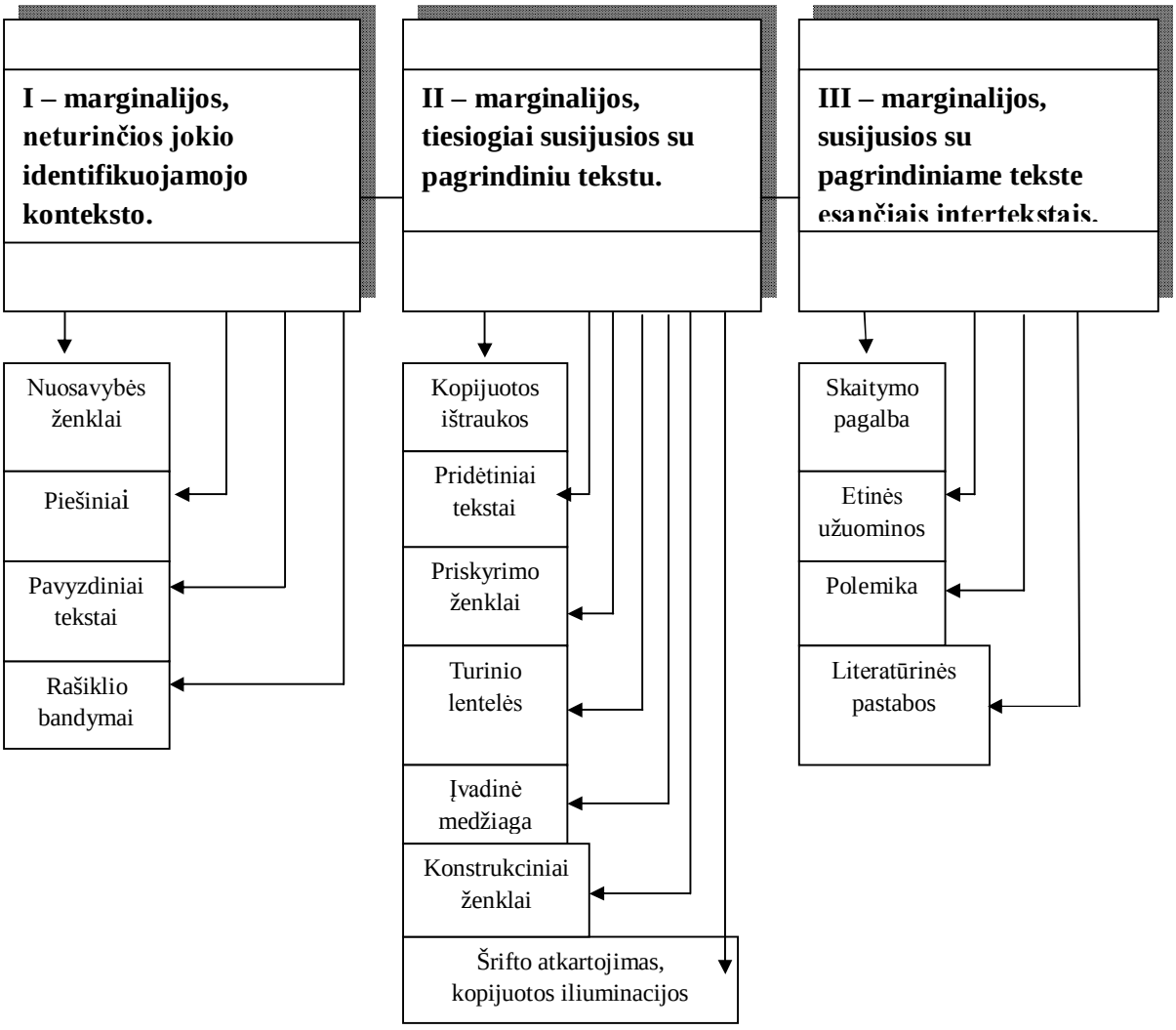
e) *scholijos, glosos ir rubrikos* – svarbiausias šių marginalijų tipo bruožas yra tas, kad jos kuriamos ne skaitytojo, o autoriaus. Scholijos yra vienos seniausių marginalijos tipų. Jos yra gramatinės ar aiškinamosios pastabos paraštėse, dažniausiai aiškinančios svarbius istorinius įvykius. Scholijos yra glaudžiai susijusios su glosomis, kurios įvardijamos kaip pastabos, aiškinančios neaiškius ir užsienio kalbos žodžius. Rubrikos yra įtraukiamios kaip viena svarbiausiųjų marginalijų tipų, nurodančių teksto esmę. Scholijų, glosų ir rubrikų pagrindinė funkcija – padėti skaitytotjui suprasti senovės ar užsienio tekstus;

f) *anotacijos* – plati sąvoka ir apima daug įvairių rūšių. Jos gali būti pasitelkiamos ir kaip autoriaus struktūruotos scholijos, glosos ir rubrikos arba kaip priedas prie pagrindinio teksto. Dažnai anotacijos naudojamos mokomajame tekste norint skaitytojui paaiškinti mąstymo procesą (pvz., kaip tai daroma tekste apie mediciną ar įstatymus). Šį marginalijų tipą nuo kitų jos tipų skiria tai, kad anotacija skelbiama kartu su teksto tikslais ir retai kada žymima paraštėse;

g) *išnašos ir citavimas* – naudojami tokiais pat būdais, kokius mes žinome ir dabar, jų vartojimo būdas istoriškai nepakitęs. Jie padeda autoriui nurodyti jų įkvėpimo, minčių šaltinius. Įdomiausias šių marginalijų faktas yra tai, kad rašytojas naudodamas ir nurodydamas šaltinius, kuriais remiasi savo straipsnyje ar mokslo darbe, taip pat pateikia save kaip ansktesnį skaitytoją. (žr. Gotkin).

Straipsnio pabaigoje K. Gotkinas teigia, kad marginalijų tyrimai atskleidžia labai įdomių ir naujų įdėjų. Deja, šiuolaikinėje visuomenėje marginalijas užgožia technologijų klestėjimas. Autorius pažymi, kad marginalijų nykimas dar nereiškia knygos ir skaitytojo santykių nutrūkimo.

Kitas amerikietis mokslininkas profesorius C. J. Grindley'us straipsnyje *Reading Piers Plowman C-Text Annotations: Notes Toward the Classification of Printed and Written Marginalia in Texts from the British Isles 1300–1641* pateikia kitokią marginalijų klasifikaciją. JAV mokslininkas, kurdamas marginalijų klasifikaciją, stengėsi naudotis kuo daugiau senųjų laikų teorijos mokyklų tyrimais, o pasitelkęs senąją teoriją bandė sukurti naująją. C. J. Grindley'aus bandymas prieš tai minėta idėja suklasifikuoti marginalijas buvo sėkmingas ir gana detalus, pritaikomas ir Lietuvoje. Pagal šio mokslininko klasifikaciją sudaryta schema (žr. 1 pav.), kurioje išskirtos trys pagrindinės marginalijų grupės, kurios toliau aprašomos.

1 pav. **Marginalijų klasifikacija**

*Duomenys paimti iš C. J. Grindley'aus straipsnio *Reading Piers Plowman C-Text Annotations: Notes Toward the Classification of Printed and Written Marginalia in Texts from the British Isles 1300–1641*. 2001.

C. J. Grindley'aus išskirta pirmoji marginalijų grupė yra pati siauriausia. Šiai grupei priklauso marginalijos, kurios neturi jokio identifikuojamojo konteksto. Ji išsiskleidžia į tokius keturis poskyrius: 1) *nuosavybės ženklai*; 2) *piešiniai*; 3) *pavyzdiniai tekstai*; 4) *rašiklio bandymai*. *Nuosavybės ženklai* yra dažnai pasitaikanti marginalija, kuri pasižymi vardo ir pavardės inicialais, knygos įsigijimo ir šeimos istorijos faktais. *Piešiniai* apibūdinami kaip iliustracijos knygose, kurios yra visiškai nesusijusios su skaitomu tekstu. Svarbi tokių piešinių ypatybė yra neprofesionalumas. Piešinių, kaip marginalijų, skirstymas priklauso ir nuo to, ar tai yra profesionalios iliustracijos, ar siejamos su teksto prasme, apie tai daugiau kalbama II ir III skyriuose. Trečiasis marginalijų poskyris – *pavyzdiniai tekstai*, įvardijami kaip atsitiktiniai, neplanuoti tekstai, užrašyti pasitaikiusioje knygoje. Svarbiausia pavyzdinio teksto nepainioti su polemika ar pridėtiniu tekstu, kurie priskiriami kitiems marginalijų skyriams. Paskutinis

poskyris – *rašiklio bandymai* – viena dažniausių marginalijų. Svarbiausia atskirti rašymą knygose nesąmoningai, be tikslo nuo bandymo atkartoti, nukopijuoti tam tikrą raštą.

C. J. Grindley'us išskiria antrąją ne ką mažiau svarbią marginalijų grupę – marginalijas, tiesiogiai susijusias su pagrindiniu tekstu. Šį skyrių sudaro šeši poskyriai: 1) *kopijuotos ištraukos*; 2) *pridėtiniai tekstai*; 3) *šrifto atkartojimas, kopijuotos iliuminacijos*[1]; 3) *priskyrimo ženklai*; 4) *turinio lentelės*; 5) *įvadinė medžiaga*; 6) *konstukciniai ženklai*. *Kopijuotos ištraukos* yra artimos kustodams. Nukopijuota vieta, norint ją pabrėžti, tampa nuoroda į kitą vietą. *Pridėtiniai tekstai* yra glaudžiai susiję su I-osios marginalijų grupės pavyzdiniais tekstais. Jie, kaip ir visas II-asis marginalijų skyrius, yra sudėtingesni. Pridėtiniai tekstai išsiskiria tuo, kad jie pagrindinį tekstą papildo kitokio žanro tekstu. *Šrifto atkartojimas, kopijuotos iliuminacijos* kaip marginalijų tipai yra svarbūs todėl, kad tai yra rankraštinio teksto marginalijos. Tokiomis marginalijomis laikomi skriptorių bandymai atkartoti ankstesnių laikų raštą, raidžių piešimą ir pan. Knygų atsirinkimas nebuvo atsitiktinis, nes renkamasi pagal atitinkamą norimą išmokti raštą, šriftą. *Priskyrimo ženklai* nėra pats svarbiausias marginalijų tipas, bet savo teikiama informacija jie naudingi būsimiems skaitytojams, bet kartu išsaugo ir tuometinio skaitytojo mintis. *Turinio lenteles* labai greitai pakeitė turinys. Kol nebuvo turinio, patys skaitytojai tekstą susiskirstydavo į dalis, skyrius, numeruodavo. *Įvadinė medžiaga*, kuri dabar vadinama įvadu, yra viena sudėtingiausių marginalijų. Taip yra dėl struktūruotos įvade rašomos informacijos, kuri turi aprašyti ir atitikti visas knygoje ar skyriuje pateiktas mintis, informaciją. *Konstrukcinių ženklų ypatybė*, skirianti juos nuo kitų minėtų marginalijos tipų, yra jų atsiradimas dar kuriant knygą. Tokie ženklai nėra nei nuorodos, komentarai ar pastabos. Knygos kūrėjai konstrukciniais ženklais planuodavo knygos išdėstymą. Toks planavimas padeda atskleisti ankstesnių laikų knygos sudarymo pradžią, o tai leidžia palyginti ir įvertinti kas buvo planuota, o kas atlikta.

Mokslininko profesoriaus C. J. Grindley'aus trečioji marginalijų grupė yra gausiausia ir nuosekliausiai atskleista. Ši marginalijų grupė yra ir viena įdomiausių, nes knygos įrašus kuria pats skaitytojas, kelia diskusiją su skaitomu tekstu. Šiai grupei yra priskiriamos marginalijos, susijusios su pagrindiniame tekste esančiais intertekstais. Trečiąjį skyrių sudaro keturi poskyriai, kurie turi dar po kelis detaliai nurodomus skyrelius: 1) *skaitymo pagalba*; 2) *etinės užuominos*; 3) *polemika*; 4) *literatūrinės pastabos*. Pirmasis poskyris – *skaitymo pagalba* – turi dar aštuonis mažesnius skyrelius, per kuriuos lengviau ir greičiau atsiskleidžia šis marginalijų tipas: 1) *tema* – nusako bendrą teksto temą, supažindina su pagrindine kūrinio tema, apie ką bus tekstas; 2) *šaltinio nuoroda* – leidžia susipažinti su šaltiniais, autorių, mokslininkų nuomonėmis, kurios

[1] **iliuminãcija** [lot. *illuminatio* – apšvietimas, išryškinimas] (eTŽŽ):
1. pastatų, gatvių, daiktų puošnus (dažnai spalvotas) apšvietimas;
2. spalvotas piešinys arba inicialai, kuriais buvo puošiami vid. amžių rankraščiai, žemėlapiai, kitaip miniatiūra

buvo vartojamos rašant kygą; 3) *citatos* – artimos šaltiniams, tik tikslesnės, su pirminio teksto ištraukomis; 4) *dramos veikėjų nuorodos* – dažniausiai pateikiamos dramos žanro kūrinių pradžioje, norint skaitytoją trumpai supažindinti ir išvardinti veikėjus; 5) *retoriniai pastebėjimai* – informuoja skaitytoją apie teksto loginius kirčius; 6) *papildoma informacija* – apima visas autoriaus pastabas, suteikiančias naujos, papildomo pasirengimo reikalaujančios informacijos; 7) *vertimas* – tekste esančių žodžių ar frazių vertimas; 8) *apibendrinimas* – siejamas su pačiu tekstu, dar gali būti vadinamas perfrazuotomis rubrikomis. *Etinės užuominos* yra siejamos su etinių pažiūrų išsakymu paraštėse. Smulkiau dar skirstomos į: 1) *įžvalgas*; 2) *pavyzdžius*; 3) *raginimus*; 4) *išryškinimus*; 5) *pagyras*; 6) *ginčus, polemiką*. *Polemika* didžiausią dėmesį skiria skirtingoms autoriaus ir skaitytojų nuomonėms. Šis marginalijų tipas išsiskiria į dar mažesnius skyrelius, pagal kuriuos galimas nuomonių susikirtimas: 1) *socialinis aspektas*; 2) *dvasinis aspektas*; 3) *politinis aspektas*. *Literatūrinių pastabų* ypatybes atskleisti padeda keturios grupelės: 1) *skaitytojo dalyvavimas* – pastaba, komentaras, diskutuojantis su skaitomu tekstu; 2) *humoras ir ironija* – komentuoja juokingas ir ironiškas teksto ištraukas; 3) *alegorija ir vaizdingumas* – kaip ir su humoru ir ironija; 4) *kalba* – retai pasitaikanti marginalija, kuri taiso blogą vertimą, keičia nebevartojamus žodžius.

Šios klasifikacijos autorius C. J. Grindley'us užtikrina, kad ši marginalijų klasifikacija nėra galutinė. Skaitytojas kiekvieną kartą gali pažymėti vis naujų marginalijų, kurios dar nebus atrastos kalbotyros mokslo atstovų ir išnagrinėtos. Akivaizdu, kad C. J. Grindley'us praplečia marginalijų sritį, jomis laiko ne tik pastabas, komentarus paraštėse.

1.3. Marginalijų tyrimų kryptys

Kiekvienas mokslininkas ar skirtingų mokslų atstovas tyrinėja savo domėjimosi sritį, todėl ir marginalijose ieško juos dominančios ir reikalingos informacijos mokslams. Marginalijų tyrimuose daugiausia pasiekę yra Didžiosios Britanijos, JAV ir Rusijos mokslininkai. Kiek kitokia situacija yra Lietuvoje, bet marginalijų tyrimų įvairiais aspektais vis daugėja. T. Petreikis išskiria tris marginalijų tyrimų kryptis: filologinė, istorinė ir knygotyrinė (2011, p. 75). Šios tyrimų kryptys yra viena su kita susipynusios, sudėtinga praktiškai jas atskirti, todėl daug lengviau šias kryptis susiskirstyti į tam tikras mokslo šakų grupes.

Viena iš svarbiausių marginalijų tyrimų krypčių yra filologinė. Akivaizdu, kad pirmieji marginalijomis susidomėjo filologai, t. y. XIX a., o kiek vėliau, t. y. XIX a. pab., literatūros istorikų įdirbį įvertino ir kalbotyrininkai. Filologus sudomino žinomų asmenų marginalijos, o kalbotyrininkus – knygų paraštėse žymimi senieji žodžiai nacionalinėmis kalbomis. Pažymėtina

tai, kad filologai „remiasi gerai įvaldytais literatūros kritikos, semiotikos, tekstologijos metodais, bet ir mėgina taikyti psichologijos metodologinę bazę“ (Petreikis, 2011, p. 76). Anot Vilniaus universiteto Knygotyros ir dokumentotyros instituto doktoranto T. Petreikio (2011, p. 76), tokie rašytojai kaip Samuelis Tayloras Coleridge‘as (1772–1834) ir Markas Twainas (1835–1910) išgarsėjo savo žymimomis kandžiomis pastabomis ir komentarais knygose. J. Lebedys buvo pirmasis Lietuvoje, kuris tyrinėdamas S. Daukanto biblioteką tikėjosi rasti savininko pastabų, komentarų ar kitokių įrašų, bet jų aptikti nepavyko, nes S. Daukantas nemėgo savo mintis rašyti paraštėse (žr. Petreikis, 2011, p. 76). Nors pirmas bandymas ir nebuvo sėkmingas, bet tai buvo naujo tyrimo požiūrio pradžia.

Šiame bakalauro darbe daugiausia bus pasitelkta filologine tyrimų kryptimi, nes kalbotyros metodai padeda pažvelgti į marginalijas kaip kalbos istorijos šaltinį, atskleisti ne tik marginalijų ypatybes, sukūrimo laiką, vietą, bet ir jos savininko visai kitą charakterio, asmenybės pusę. Darbe marginalijos bus analizuojamos filologiškai, bet kaip jau minėjau, trys svarbiausios marginalijų tyrimų kryptys yra viena su kita susipynusios, todėl svarbu atskleisti ir likusias tyrimų kryptis.

Istoriniai marginalijų tyrimai yra gana nauji, todėl jų apimtis nėra gausi ir jie nėra intensyviai taikomi. Vienas iš svarbiausių istorinių marginalijų tyrimų yra M. Dimitrijenko ir I. Voicehivskos įtvirtinta specialioji istorijos disciplina, pavadinta *marginalistikos* vardu. Šios disciplinos „objektas apima „pogamybinių“ marginalijų autorystę, formą, funkcijas, pobūdį, sukūrimą ir turinį. Disciplinos tikslas – išaiškinti marginalijas, atlikti jų kompleksinę analizę, nustatyti tipologizaciją ir istorinę vertę“ (Petreikis, 2011, p. 77).

Knygos istorijos tyrimų kryptys yra gausiausia marginaljų tyrimų kryptis, kuri smulkiau išskiriama į dar kelis tyrimus:

a) *teoriniai marginalijų tyrimai* skatina ieškoti naujų teorinių pastebėjimų. Naujų teorinių įžvalgų į šį tyrimą atnešė išeivė iš Bulgarijos Tatjana Nikolova-Houston, paleografė, senosios knygos specialistė Irina Pozdejeva ir lietuvių knygotyrininkas, bibliofilas D. Kaunas;
b) *kodikologiniai tyrimai* stengiasi apimti visus knygoje pažymėtus ženklus arba susitelkti ties vienu ar keliomis panašių grupių knygos ženklų istorijomis. Kodikologai, neišleisdami marginalijų iš akiračio, tyrinėja rankraštinių kodeksų gamybą, teksto perrašymą ir funkcionavimą. Kodikologinės ir paleografinės analizės ėmėsi C. D. Parkeris, rankraštinių marginalijų tyrimą atliko profesorius Emanuelis Tovas, o Lietuvoje marginalijų kodikologiniams tyrimams priskiriama Rimos Cicėnaitės disertacija *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės rankraštinės knygos kultūra (iki XVI a. antrosios pusės)*;

c) *poligrafiniai tyrimai* yra glaudžiai susiję su kodikologiniais tyrimais, nes spausdintinė knyga perėmė rankraštinės knygos elementus. Atliekant poligrafinį ar kodikologinį tyrimą yra pasitelkiamios parateksto ir hiperteksto teorijos. Spausdintų marginalijų tyrimą atliko Naujoje Zelandijoje gyvenanti profesorė Evelyn B. Tribble;

d) *skaitymo istorijos tyrimai* gana sparčiai populiarėja, plečiasi ir bręsta kaip savarankiška knygos istorijos mokslo šaka. Daugiausia skaitymo istorijos tyrimais, pasitelkiant marginalijas, domisi Toronto universiteto profesorė H. Jackson. Šie tyrimai, kuriuose įpinamos marginalijos, plėtojasi dar į dvi kryptis: 1) individualios skaitymo patirties tyrimai, kurie yra atliekami ir Rusijoje, ir Vakarų Europoje; 2) kolektyvinės patirties tyrimai, kuriuos geriausiai pristato Gilliano Adamso veikalas „Vaikų rankose“. Jame marginalijos panaudotos vaikų skaitymo ir rašto įgūdžių tyrimams;

e) *knygos kultūros istorijos* tyrimams daug dėmesio skiria Rytų Europa ir Baltijos šalys. Šie tyrimai tiria knygos santykių paiešką visuomenės ir individo gyvenime bei jos vietą visuomenėje. Lietuvoje knygos kultūros istorijos klausimais tyrė L. Vladimirovas, dabar – A. Pacevičius, A. Braziūnienė, R. Dambrauskaitė. Pagrindiniu tyrimo objektu yra senųjų spaudinių marginalijos;

f) *knygos menas* apima piešinius knygose, kuriais susidomėta visai nesenai ir tokie tyrimai nėra paplitę ir populiarūs tiek užsienyje, tiek Lietuvoje. Menotyrinius marginalijų tyrinėjimus atliko Čikagos universiteto profesorius M. Camillis, kuris aptarė piešinių paraštėse atsiradimo priežastis, funkcijas, o Lietuvoje tokius marginalijų tyrinėjimus plėtojo J. Liškevičienė;

g) *įrašų ir ženklų istorija* yra viena iš mažiausiai tyrinėjamų krypčių. Žodžio *manicula*, geriau žinomą kaip *žyminti ranka ar rankelė*, tyrimą atliko W. H. Shermanas.

h) *knygotyrinė* biografistika atsiveria tada, kai yra žinomas marginalijų autorius. Autografinio ir autobiografinio turinio įrašus nagrinėjo Kroatijos mokslininkė A. Zaradija-Kiš. (Petreikis, 2011, p. 75–80).

Pagrindinių marginalijų tyrimų krypčių yra tik trys, o iš jų išsiplėtoja dar daugiau kitų mokslo šakų, tyrimų ir krypčių. Nors marginalijų tyrimų publikacijos dar yra pavienės ir negausios, bet tai rodo postūmį tolesniems tyrinėjimams. Tokie tyrinėjimai padeda patikslinti marginalijų autorių gyvenimo faktus, gyvenamąją aplinką, sužinoti tiek rankraštinių, tiek spausdintų įrašų atsiradimo ir raidos istoriją, klasifikacijas ir kt. Marginalijų tyrimų kryptys ir susidomėjimas jomis atveria naujas marginalijų galimybes ir teoriniais, ir praktiniais aspektais.

2. MARGINALIJOS ŽIBUNTO MIKŠIO ŠIAULIŲ UNIVERSITETO BIBLIOTEKAI DOVANOTOSE KNYGOSE

Marginalijos Ž. Mikšio ŠU bibliotekai dovanotose knygose – įrašai ir komentarai, parašyti ranka knygos paraštėse, šalia teksto ar kitų knygoje esančių elementų. Didžioji dalis marginalijų yra lietuviškos, kelios – prancūzų, vokiečių kalbomis. Praktinėje dalyje yra nagrinėjamos tik lietuviškos marginalijos.

Ž. Mikšio ŠU bibliotekai dovanotų knygų kolekciją sudaro apie tūkstantis knygų, bet išrinktos ir darbe analizuojamos marginalijos iš 279 knygų. Marginalijų klasifikacija paremta K. Gotkino ir C. J. Grindley'aus klasifikacijomis, todėl praktinės dalies marginalijų grupės yra įvairios ir gana mišrios.

Iš viso išrinkta 640 marginalijų, kurios skirstomos į tokias pagrindines grupes – bendrosios arba paprastosios, taisančiosios, marginalijos, tiesiogiai susijusios su pagrindiniu tekstu, t. y. papildoma informacija, turiniai, vardynai, sutrumpinimai ir šaltinio nuorodos. Dauguma šių grupių tik iš dalies atitinka aprašymą, nes Ž. Mikšio ŠU bibliotekai dovanotose knygose atrandama vis naujų marginalijų, kurios dar nebuvo išnagrinėtos, todėl pagrindinės marginalijų grupės skirstomos į smulkesnius poskyrius pagal tam tikrą ryšį ir vaidmenį su tekstu.

Išrinktos ir sugrupuotos marginalijos aptariamos ir pagal Ž. Mikšio dovanotų knygų metus, nes svarbu, kaip kito jo vertinimai, komentarai. Pasirinkti laikotarpiai:

a) pirmasis – nuo 1991 m. iki 2000 m.;

b) antrasis – nuo 2001 m. iki 2012 m.

2.1. Paprastosios arba bendrosios marginalijos

Paprastosios marginalijos išreiškia skaitytojo asmeninį santykį su tekstu. Ž. Mikšio paprastosios marginalijos rodo glaudų ir nenutrūkstamą ryšį su knyga ir jos tekstu. Ši marginalijų grupė yra pati didžiausia ir plačiausia. Išrinktos 370 paprastosios marginalijos. Akivaizdu, kad beveik visos bendrosios grafiko Ž. Mikšio marginalijos turi neigiamą atspalvį. Jos nėra vien tik komentarai ar svarbios informacijos žymėjimas paraštėse. Ž. Mikšys šiais įrašais išreiškia vertinimą, pagal kurį suskirstyti toliau aprašomi trys poskyriai.

2.1.1. Žmonių vertinimas

Šis marginalijų poskyris yra gausiausias ir ryškiausias. Išrinkta 118 marginalijų, kurios padeda išreikšti Ž. Mikšio nuomonę apie žmones. Šią žmonių grupę sudaro asmenys, kurie kūrė, redagavo, vertė, iliustravo tekstą, tekste minimi konkretūs žmonės.

Dažnai vertinimas išreiškiamas vienu ar dviem žodžiais, turinčiais stiprią neigiamą prasmę. Tokių marginalijų žymėjimo vieta yra aiški, komentaras rašomas virš / prie knygos autoriaus, redaktorių ar kitų žmonių pavardžių (žr. 2 pav.). Gausu marginalijų, turinčių šaknis *šūd-*, *šik-*. Tokių perkeltinę prasmę turinčių marginalijų pavyzdžiai:

/šikalingoji/ (121[2]) (J. Kostkevičiūtė);

/trigubas šūdas/(232) (S. Geda);

/glušas/ (77) (V. Gasiliūnas);

/baisi/ (146) (dailininkė M. Jukniūtė);

/jovalinga/ (134) (LIETUVIŲ ISTORIJOS DRAUGIJA);

/šūdas/ (182) (Lietuvos kultūros fondo Šiaulių krašto leidykla „Saulės delta“);

/grafomanas, traktuotininkas/ (233) (knygos autorius);

/sumyžta/ (213) (redaktorė A. Ranonytė);

/VĖPLOS/ (142) (Katalogą sudarė V. Gasiliūnas, E. Potalujus, J. Urbanas. Atsak. Redaktorius P. Gudynas. Redaktorė A. Bataitytė. Dailininkas V. Jucys);

/senas prostitutė/ (186) (iliustravo A. Žilius);

/ubagas/ (249) (medžiagą paruošė Č. Paplauskas).

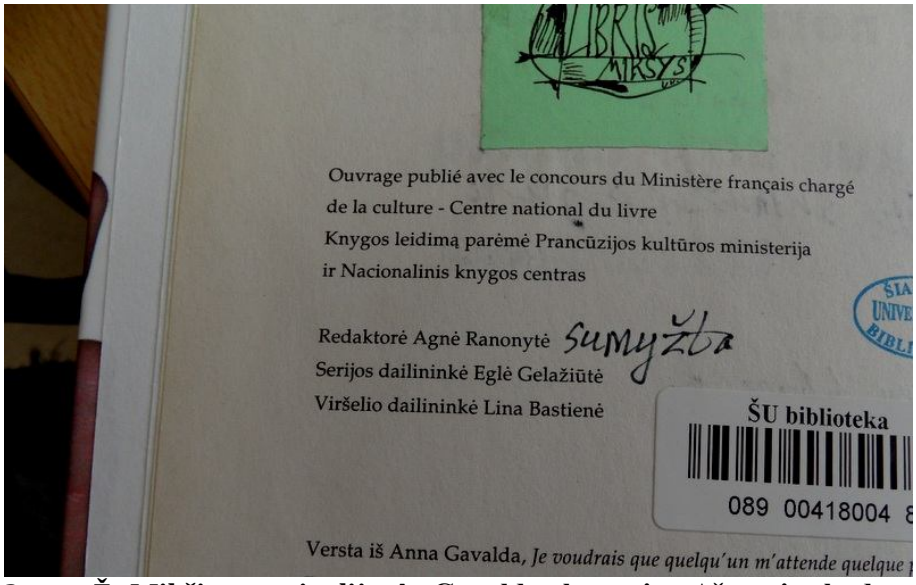
Prieš tai minėti komentarai atskleidžia ryškų neigiamą vertinimą, bet sunku suprasti priežastis, dėl kurių jie taip vertinami ir peikiami. Tikėtina, kad Ž. Mikšys taip vertina žinodamas kontekstą, konkretaus autoriaus mintis. Jau buvo minėta, Ž. Mikšio marginalijos yra įvairios, todėl ir šiame poskyryje yra kelių rūšių marginalijos. Nemažai marginalijų, kurios pateikia vertinimą apie autorių, žmones, kurie vertė tekstą, jį iliustravo ar kt., bet yra pažymima / numanoma tokio vertinimo priežastis. Viena iš kritiško požiūrio priežasčių – iliustracijų sąrašo nebuvimas, kitos priežastys – nenusimanymas apie grožinę literatūrą, nevykusi iliustracijų grafika, netinkamų nuotraukų atrinkimas ir kt. Šios priežastys lemia Ž. Mikšio kritišką vertinimą, kuris išreiškiamas tokiomis marginalijomis:

/paradoksas, kad protingas žmogus gali taip skiesti/ (235) (skyrius „Paradoksai“);

/atsakingus už šitą knygą NUŠAUTI ŠŪDAIS/ (248);

/Kas sukūrė moderniąją architektūrą nežinau, nes nesu architektūros žinovas, bet toks pat (kaip D. yra grož. lit. žinovas)/ (46).

[2] Skaičius skliaustuose reiškia sudarytą šaltinių sąrašo numerį (žr. Priedus).

2 pav. **Ž. Mikšio marginalija A. Gavaldos knygoje „Aš noriu, kad manęs kas nors kur nors lauktų“**

2.1.2. Iliustracijų vertinimas

Kadangi Ž. Mikšys – pripažintas lietuvių grafikas, gyvenantis Paryžiuje, jo įrašai, vertinimai turėtų būti skaitytojams ypač įdomūs, unikalūs. Prof. A. Andrijauskas Ž. Mikšio grafiką vadina intelektualiąja ir pastebi, kad ji nėra paviršutiniška, o pasitelkianti asmenine patirtimi ir dramatiškais išgyvenimais (2011, p. 96). Vien dėl šios priežasties vertintojas tikisi Ž. Mikšio įrašuose rasti svarbių ir reikšmingų dailės ir kultūros istorijai pastabų.

Marginalijų, kuriose atsispindi iliustracijų vertinimai, rasta 50. Visos jos turi neigiamą atspalvį, nėra giriančios ar įkvepiančios. Iliustracijų tikslas knygoje – ne tiek papildyti tekstą, kiek įtvirtinti ir praplėsti jo vaizdingumą. ŠU bibliotekai dovanotose knygose dauguma jų įvardijamos kaip brokas, šūdas (žr. 3 pav.), eiliniai darbai, nevykę bandymai sukurti kažką prasmingo ar blogas iliustracijų autorių skonis, pasirinkimas. Tokiose marginalijose yra gausu ironijos, pašiepimo:

/brokų brokas/ (144) (virš N. Sadūnaitės nuotraukos);

/Šūdas/ (49) (ant nuotraukos „Scena iš spektaklio“);

/blogo skonio šedevras/ (85) (po iliustracija);

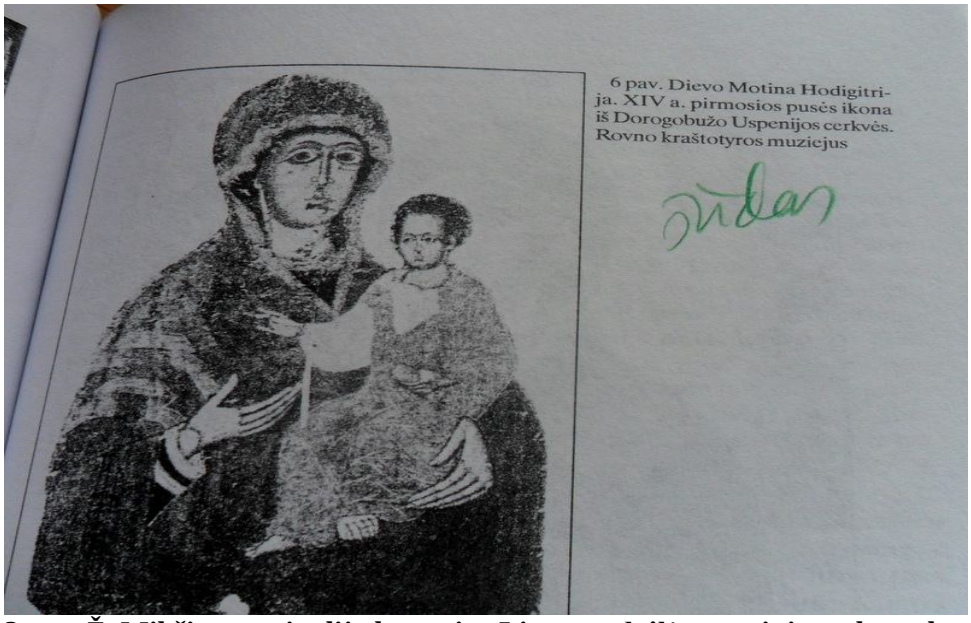
/viena nosies skyle tik velnias/ (111) (iliustracijoje apibraukta nosis);

/Viršely „GENOCIDAS IR REZISTENCIJA/ (200);

/kas per pavadinimas? su ratais

Kairys gamino ratus/ (161) (antraštiniame puslpyje esanti iliustracija).

Ž. Mikšys mėgsta knygose įklijuoti nuotraukas iš laikraščių ar paprastus paveiksliukus, atitinkančius knygos temą, o šalia jų parašyti komentarus. Visos tokios įklijuotos nuotraukos, iliustracijos reikalingos tam, kad parodytų, kokių iliustracijų, jo nuomone, neturėtų būti.

3 pav. **Ž. Mikšio marginalija knygoje „Lietuvos dailė europiniame kontekste“**

2.1.3. Knygos vertinimas

Šio tipo marginalijų išrinkta 50. Ž. Mikšys knygos vertinimo komentarus daugiausia pažymi pirmuosiuose knygos puslapiuose. Marginalijos, iš kurių atsiskleidžia knygos vertinimas, yra suvokiamos plačiąja prasme, neskaidant jų į atskirus elementus, todėl jų nėra gausu. Šis marginalijų tipas yra tarsi apibendrinamasios frazės apie visą knygą, jos turinį. Ž. Mikšys ŠU bibliotekai dovanotų knygų paraštėse žymi kandžius komentarus ir įrašus apie knygas, vertindamas knygas, negaili kritikos ir kandžių pastabų:

/baisus jovalas ir chaosas/ (117);

/Kai užeis okupantas tuč tuojau jam atiduoti (kad sunaikintų)./ (5);

/KAIP BLOGAS PAVYZDYS ŠPI BIBLIOTEKAI/ (150);

/LITERATŪRA VAIKAMS/ (150);

/šikalas pliurpalas balaganas/ (222);

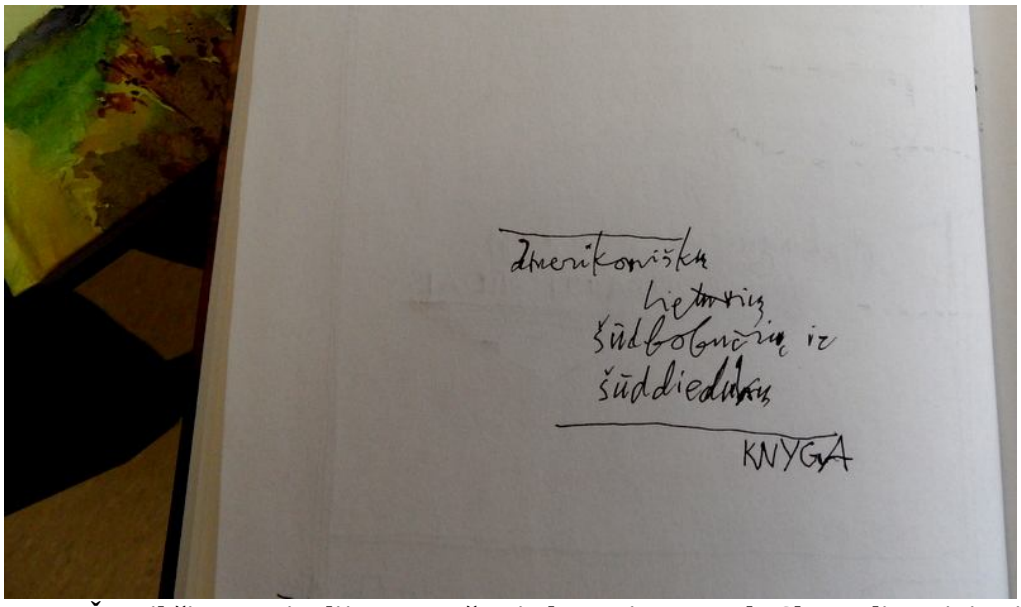
/amerikoniškų lietuvių šūdbobučių ir šūddiedukų KNYGA/ (248) (žr. 4 pav.);

/TAUTINĖ GĖDA/ (150).

Knygos vertinimas išsakomas ir retoriniais klausimais. Retorinis klausimas nereikalauja atsakymo, jis išreiškia neigiamą arba teigiamą emociją. Šiuo atveju Ž. Mikšys išreiškia neigiamą vertinimą ir leidžia skaitytojui pačiam rasti atsakymą į tokius klausimus:

/kas tokią knygą pirko?/ (253);

/kur tokią „knygą“ kišti?/ (240);

4 pav. **Ž. Mikšio marginalija R. Naužemio knygoje „Beverly Shores lietuviai prie Mičigano“**

2.1.4. Knygos tekstas

Analizuojant Ž. Mikšio marginalijas, komentuojančias knygos tekstą, paaiškėjo, kad jos yra vienas iš plačiausių marginalijos tipų. Jų rasta 80. Ž. Mikšys pabraukia ir komentuoja tuos knygoje minimus faktus, kurie, jo nuomone, yra neteisingi, iškraipyti. Sakinius, įvykius ir faktus komentuoja ne taip drastiškai kaip prieš tai minėtose marginalijose, bet ironijos ir emocingumo nevengia:

/kuriam velniui/ (32) („Sapno ir tikrovės“ scenoje esančios iliustracijos yra integrali teksto dalis. Pastatymo atveju jos pasirodo „erdvėje“ – ekrane.“);

/Radauskas nesidžiaugtų tokiu „atradimu“/ (1) („Kaip mėgdavo kartoti Vladimiras Nabokovas, irgi iš Radausko mokytojų“) (žr. 5 pav);

/šaltiniai kitaip rodo, negu čia rašinėjama/ (94) (V. Milius. 1984.8.25);

/NIEKO BENDRO SU MILAŠIAUS TEKSTU/ (153) (Auksaplaukis ir žvaigžduolė);

/aišku ne ubagų/ (90) (prie pavadinimo feodalų);

/niekad tokio paminklo NEBUVO (ir nebus)/ (203) (paminklas stalinizmo aukoms).

Dažnai tekste pasitaikantys komentarai – jaustukai. Paprastai jaustukai vartojami išsigandus, susijaudinus ar pasipiktinus. Nors jaustukas *viau* gali reikšti ir susijaudinimą, nuostabą, bet Ž. Mikšio ŠU bibliotekai dovanotose knygose jis išreiškia pasipiktinimą. Jaustukas *vaje* dažnai vartojamas neigiamoms emocijoms išreikšti, bet Ž. Mikšio marginalijose jis yra ironizuotas. Visa tai priklauso nuo intonacijos ir konteksto. Tokių jaustukų vartojimu grafikas Ž. Mikšys siekia pašiepti ir pabrėžti tam tikrus sakinius, frazes. Keli tokių marginalijų pavyzdžiai:

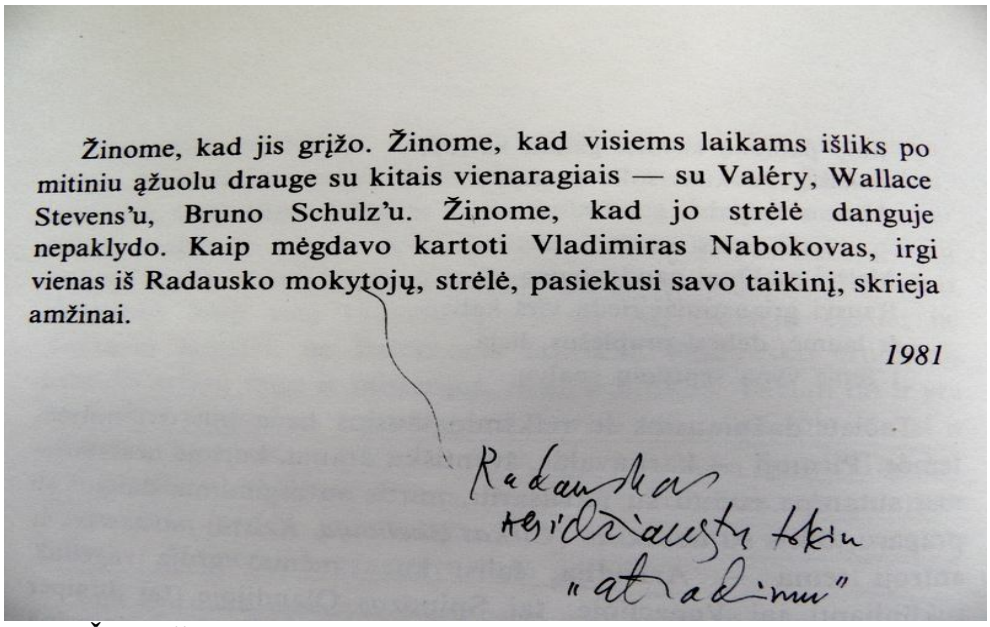
/viau/ (216) („o mėlynos akys – kaip sriubos šaukštai“);

/Viau/ (46) (Kultūra tarp mito ir diskurso);

/viau/ (101) („Gėlių aranžuotoja“);

/VIAU/ (3) (Das Licht des Valančius) (žr. 6 pav.);

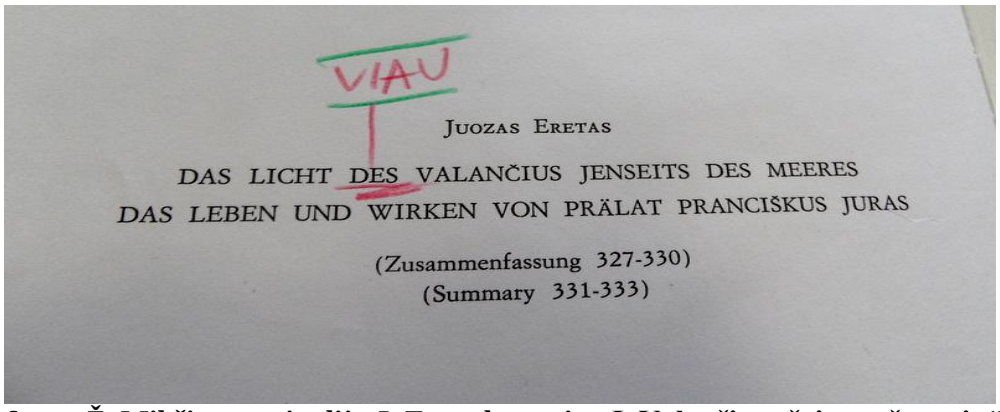
/VAJE!/ (195) (KNYGA, LAIMĖJUSI ESĖ KONKURSĄ, SKIRTĄ LIETUVOS VALSTYBĖS 750 METŲ JUBILIEJUI!).

Žinome, kad jis grįžo. Žinome, kad visiems laikams išliks po mitiniu ąžuolu drauge su kitais vienaragiais — su Valéry, Wallace Stevens'u, Bruno Schulz'u. Žinome, kad jo strėlė danguje nepaklydo. Kaip mėgdavo kartoti Vladimiras Nabokovas, irgi vienas iš Radausko mokytojų, strėlė, pasiekusi savo taikinį, skrieja amžinai.

1981

Radauskas
[illegible] tokiu
„atradimu"

5 pav. **Ž. Mikšio marginalija T. Venclovos knygoje „Tekstai apie tekstus“**

VIAU

Juozas Eretas

DAS LICHT DES VALANČIUS JENSEITS DES MEERES
DAS LEBEN UND WIRKEN VON PRÄLAT PRANCIŠKUS JURAS

(Zusammenfassung 327-330)
(Summary 331-333)

6 pav. **Ž. Mikšio marginalija J. Ereto knygoje „J. Valančiaus šviesa už marių“**

2.1.4.1. Knygos elementai

Knygos elementai skirstomi į išorinius ir vidinius. Jie svarbūs todėl, kad kuriant darnų, prasmingą knygos tekstą ir vaizdą kiekvienas elementas turi būti aiškiai apgalvotas, suplanuotas, nes išoriniai ir vidiniai elementai yra glaudžiai vienas su kitu susiję.

Išorinis knygos elementas, kurį Ž. Mikšys peikia, yra knygos viršelis, kuris įvardijamas kaip pats „baisiausias“, „sušiktas“, todėl išmestas viršelis ir pan. Jis daugiau dėmesio skiria vidiniams knygos elementams. Daugiausia rasta Ž. Mikšio komentarų apie antraštinį puslapį, kuriame žymima pagrindinė informacija (autorius, pavadinimas, tomas, miestas, leidykla, metai), ir turinį bei vardyną:

/pats jau knygos pavadinimas bla bla/ (3) (žr. 7 pav.);

/bet tomo nepažymėjo/ (19);

/be leidyklos (yra tik leidėjas)/ (169);

/autoriai?

O VARDYNAS? (132);

/knyga be vardyno/ (132);

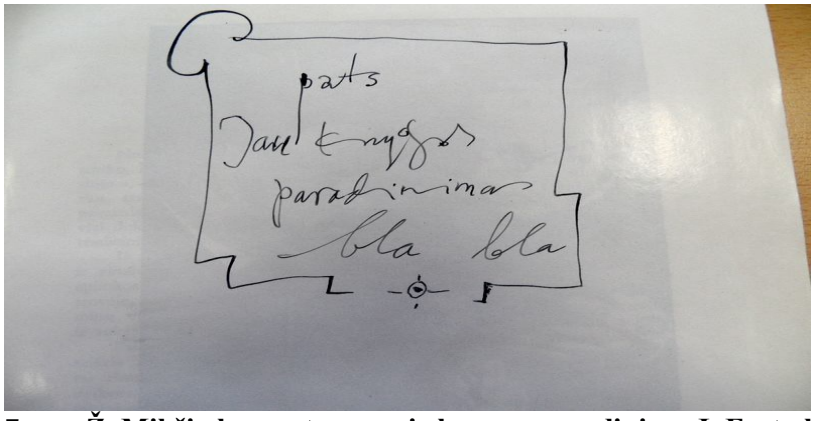
/Kur pavadinimas?/ (198);

/Titulinio puslapio nėra/ (158);

/Turinio nėra/ (223);

/titulinis psl.: be autorės ar sudarytojos/ (224).

Minėtini ir kiti smulkesni knygos elementai – kritikuojama puslapių numeracija, šriftas, raidžių spalvos ir kt. Dauguma Ž. Mikšio komentarų apie knygos elementus neturi tokio neigiamo atspalvio kaip prieš tai minėti poskyriai. Pastebima, kad daugiau vyrauja išvardijimas, pabrėžiama, kokios informacijos nėra ar trūksta knygoje. Ž. Mikšio nuomone, kiekvienam skaitytojui yra svarbu patogus teksto skaitymas ir jo suvokimas.

7 pav. **Ž. Mikšio komentaras apie knygos pavadinimą J. Ereto knygoje „Valančiaus šviesa už marių“**

2.1.4.2. Pastabos dėl kalbos kultūros ir gramatikos klaidų

Marginalijų, kurios vertina knygos kalbą ir gramatines klaidas, nėra gausu. Išrinkti 22 tokie komentarai. Viena iš svarbiausių kalbos kultūros funkcijų yra pavyzdingas, taisyklingas kalbos vartojimas. Ž. Mikšys ŠU bibliotekai dovanotose knygose požiūrį į kalbą išsako plačiąja prasme. Šiam marginalijų tipui priskiriami deminutyvai, kurie parodo aptariamo dalyko vertinimą. Deminutyvais reiškiamos labai įvairios emocijos (nuo pasigėrėjimo iki pasibjaurėjimo). Marginalijose apie kalbos kultūrą deminutyvinės priesagos *-elė* jungimas prie daiktavaržio *kalba*, yra viena iš ironijos formų:

/kalbelės baisumas/ (215) (M. Rupeikienė);

/BAISI VERTĖJO KALBELĖ/ (133)

/KALBELĖ.../(216) („Virstu į indą prisiminimams ir svajonėms laikyti“);

/viau (lietuvių kalbelė)/ (188) (mokymo priemonė).

Ž. Mikšio komentarus apie tekste esančias klaidas galima suskirstyti į dvi gupes: a) konkrečios gramatinės klaidos; b) korektūros klaidos jų neįvardijant. Ž. Mikšys korektūros klaidas vertina neigiamai ir pateikia kaip visos knygos apibendrinimą šiuo aspektu. Dažniausiai jis nekomentuoja konkrečių klaidų, nors jo pastabos dėl „paukščiuko“ vertinimo (S-Š, Z-Ž) rodo jo požiūrį į kalbą:

/BAISI RAŠYBA... pilna spaudos ar redakcijos KLAIDŲ;

VĖPLIŠKAI IŠLEISTA/ (133)

/blogai koreguota knygelė (pilna klaidų)/ (3);

/Findas (Lietuvėlė)/ (4) (Algimanto Mackaus knygų Leidimo Findas) (žr. 8 pav.);

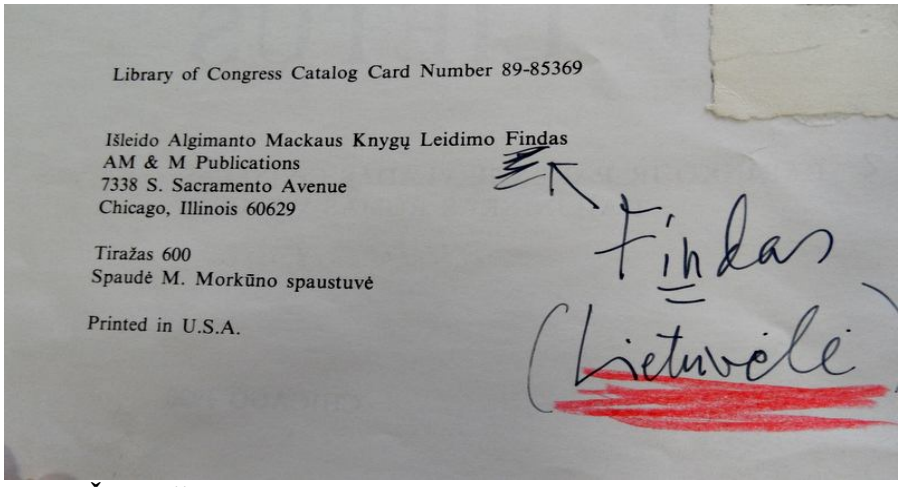
/didžiosios Ž, Č, Š neturi paukščiuko, arba mizerija/ (131);

/Plateriai pasidarė Pliateriais 82

Radvila 90

UBAGAI/ (211);

/vienos klaidos/ (161).

8 pav. **Ž. Mikšio marginalija V. Civinsko knygoje „Sidabro lietus“**

Bendrosios arba paprastosios marginalijos yra dviprasmiškos, nes ne tik leidžia skaitytojui kalbėtis su savimi, rašyti komentarus paraštėse ir už jos ribų, bet išreiškia ką nors svarbaus apie žmogaus asmenybę. Iš pateiktų pavyzdžių galima matyti, kad Ž. Mikšys yra labai įvairiapusė intelektuali asmenybė, pasižyminti oiginaliu rašymo stiliumi ir savita nuomone. Šio žmogaus marginalijos yra įdomios savo kritišku vertinimu ir požiūriu į knygos kūrėjus, tekstą, iliustracijas ir kt. Akivaizdu, kad knygų, straipsnių autoriams, susilaukusiems tokių neigiamų, kritiškų vertinimų, Ž. Mikšio įrašus skaityti būtų nemalonu.

2.2. Taisančiosios marginalijos

Taisančiųjų marginalijų vartojimas buvo populiarus rankraštinėse knygose, nes perrašinėti tekstą ranka užimdavo daug laiko. Dėl šios priežasties pastabos ir pataisymai buvo rašomi paraštėse. Pagrindinė tokių marginalijų paskirtis – taisymas, teksto atnaujinimas. Ž. Mikšio taisančiosios marginalijos tik iš dalies atitinka K. Gotkino taisančiųjų marginalijų aprašymą. Šio grafiko komentarus galima įvardyti ne tik kaip teksto taisymus, bet ir kaip trūkstamos, bet skaitytojui reikalingos informacijos žymėjimus, patikslinimus. Ištirtos 23 marginalijos, kurios visiškai atitinka K. Gotkino klasifikacijoje pateiktą taisančiųjų marginalijų aprašymą. Ž. Mikšys taiso klaidingai parašytus metus, pateikia skaitytojui geriau žinomas žodžių reikšmes, pažymi kitokį knygos pavadinimą (žr. 9 pav.) ir pan. Taigi galima teigti, kad šio tipo pastabos yra gana įvairios. Pavyzdžiai, kurie atskleidžia tokių marginalijų įvairovę:

/gobelenai/ (123) (LD <u>špaleriuose</u>);

/išėjo 1988 gruodžio mėnesį/ (201) (~~1987 m.~~);

/nieko panašaus: straipsnių rinkinys/ (57) (Lietuvos istorija);

/LAISVĘ PRARADUS/ (235) (~~Dangus nusidažo raudonai~~);

/Grenje/ (267) (Granje);

/žiūri į tikėjimą/ (276) (tur. Povilas Višinskis ~~tautos kultūroje)~~ (žr. 10 pav.);

/20/ (1907.II.~~13~~) (7).

Kaip buvo minėta, taisančiosios Ž. Mikšio marginalijos įvardijamos ne tik kaip teksto taisymai, bet ir kaip trūkstamos, bet skaitytojui reikalingos informacijos žymėjimai. Išrinktos 53 tokios pastabos. Šiam poskyriui toks marginalijų tipas priskirtas todėl, kad informacija, kuria Ž. Mikšys papildo knygas, yra būtina skaitytojui. Dažniausiai pasitaiko patikslinimai apie knygos dalį, išleidimo metus, vietą, leidyklą, puslapių numeravimą:

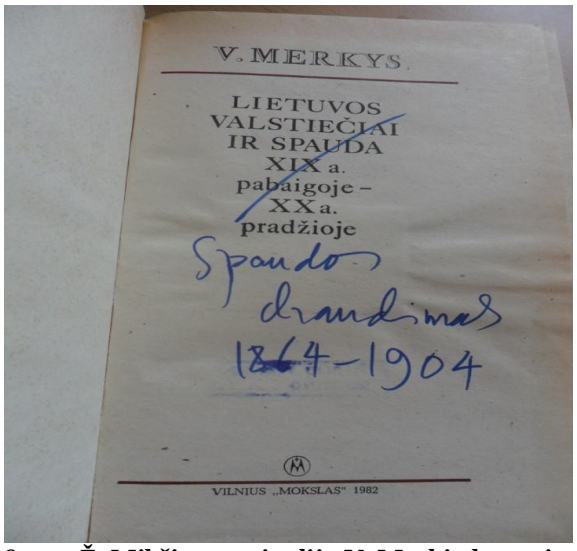
/Leidybinė grupė „Valtis“ 1991/ (177);

/I/ (162) (knygos dalis);

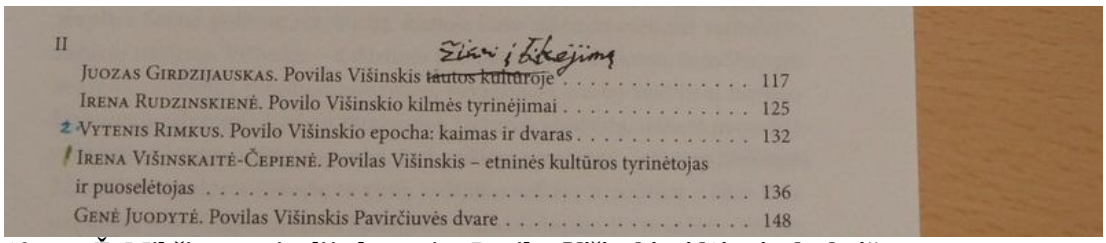
/2006/ (247);

/21/ (85) (psl.).

Šių Ž. Mikšio marginalijų tikslas – patogus skaitytojo pirminis susipažinimas su knyga, kur, kokiais metais ji išleista ir pan. Jei trūksta tokios informacijos, tai ją būtina, Ž. Mikšio nuomone, pažymėti, taisyti ir atnaujinti.

9 pav. **Ž. Mikšio marginalija V. Merkio knygoje „Spaudos draudimas 1864–1904“**

10 pav. **Ž. Mikšio marginalija knygoje „Povilas Višinskis: idėjos ir darbai“**

2.3. Papildoma informacija

Ž. Mikšio ŠU bibliotekai dovanotose knygose papildoma informacija yra dažnai pasitaikanti marginalijos rūšis. Tose knygose papildomos informacijos paskirtis – suteikti skaitytojui naujos, kartais ir papildomo pasirengimo reikalaujančios informacijos. Šis marginalijų poskyris svarbus todėl, kad informuoja skaitytoją, bet ir atskleidžia Ž. Mikšio domėjimosi sritis, o tai leidžia iš arčiau pažinti jo asmenybę.

Ž. Mikšio didžiąją marginalijų dalį sudaro papildoma informacija apie knygoje minimus asmenis (žr. 11 pav.), jų gyvenimą, artimuosius. Kaip būtiną informaciją skaitytojui Žibuntas Mikšys palieka įrašus apie žmonių gimimo, mirties datas bei vietas:

/Leonas Lėtas 1923.XII.16 Kaune – 1998.I.29 vietovė nežinoma (kolkas) Connecticuto valstijoje/ (158);

/*1899–1984/ (29) (Aleksandra Staškevičiūtė);

/Simonas Sišmanas, karaimų istorikas (1909–1993)/ (166);

/WS Werner Sombart 1863–1941/ (58);

/(1793–1864.XII.5) skiriama artėjančioms 200-osioms SIMONO DAUKANTO „1793–1864“/ (75).

Pastebima, kad tokia papildoma informacija atskleidžia marginalijų autoriaus domėjimąsi ne tik žymiomis Lietuvos asmenybėmis – Simonu Daukantu, Antanu Baranausku ir kt., bet ir užsienio filosofais, mokslininkais, ekonomistais – Werner Sombart, Edmund Burke.

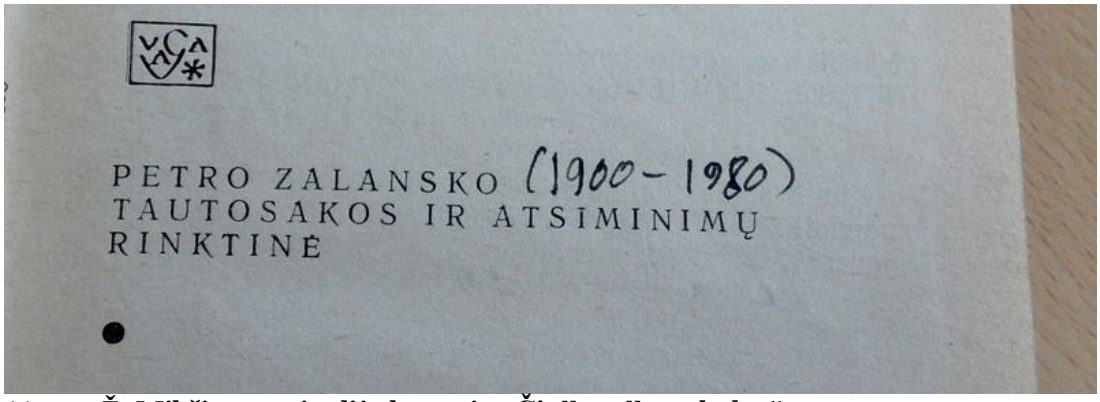
Žinoma, kad marginalijų autorius Paryžiuje dėstė Lietuvos istoriją, suprantama, kad daug dėmesio jis skiria istoriniams Lietuvos įvykiams ir asmenybėms. Jis jų nekomentuoja, o pateikia skaitytojui naujų, papildomų žinių apie Lietuvos istoriją. Keli pavyzdžiai:

/1568.XII.30–1569.VIII.15/ (108) (Liublino seimas);

/ANTRAS ŽYGIS Į MASKVĄ 1370 m./ (165) (Algirdo antro žygio prieš Maskvą);

/1836.II.15 Liudiškių kaime prie Anykščių – 1864.V.28 Vakarų Sibire (džiova) 28 metų/ (161) (tur. Klemensas Kairys);

/1548–72/ (108) (Žygimantas Augustas Lenkijos karalius).

11 pav. **Ž. Mikšio marginalija knygoje „Čiulba ulba sakalas“**

2.3.1. Šaltinio nuorodos

Išrinktos 6 šaltinio nuorodos. Tokių marginalijų paskirtis – ne tik nuoroda į pirminį šaltinį, iš kurio paimta mintis, bet ir straipsnių, knygų, paskaitų nuorodos skaitytojams kaip papildoma informacija.

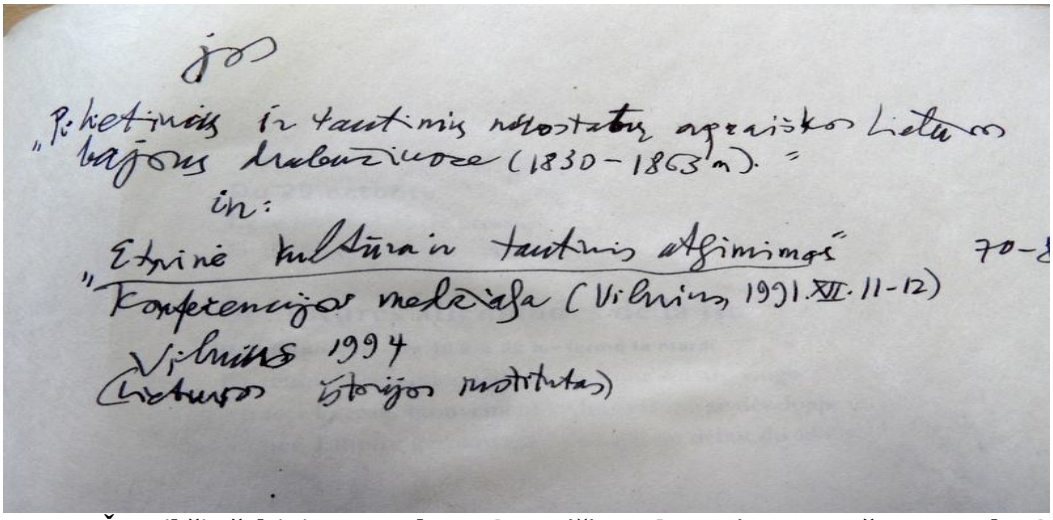
Lentelėje pateiktos marginalijos supažindina skaitytoją su Ž. Mikšio skaitytomis knygomis, straipsniais, paskaitomis. Tai rodo, kad marginalijų autorius domėjosi lietuvių literatūra įvairiomis temomis.

Ž. Mikšio šaltinio nuorodos ŠU bibliotekai dovanotose knygose

Eil. nr.	Knyga	Marginalija
1.	JURGINIS, J. *Raganų gaudymo šimtmetis.* Vilnius: Mokslas, 1984.	/to pačio pavadinimo J. Jurginio straipsnis: J. Jurginis „Istorija ir kultūra. Kultūros pažangos apybraižos“ Mintis 1984, 133–148 psl./
2	GUZEVIČIŪTĖ, R. *Kontušas ar Frakas?* Vilnius: Arėjas, 1993.	/Pilietinių ir tautinių nuostatų apraiškos Lietuvos bajorų luome (1830–1863 m.). in: „Etninė kultūra ir tautinis atgimimas“ konferencijos medžiaga (Vilnius, 1991.XII.11–12) Vilnius 1994 (Lietuvos istorijos institutas)/ (žr. 12 pav.)

Lentelės tęsinys kitame puslapyje

3.	GRINIUS, J. *Veidai ir problemos lietuvių literatūroje*. II d. Roma, 1977.	/(Jonas Grinius) Du lietuviai – didieji europiečiai J. Baltrušaitis ir O. Milašius. „Aidai“ 1954/nr. 7 310–319 psl. (Paskaita, skaityta 1954.IV.4 lietuvių bendruomenei Paryžiuje)/
4.	*Lietuvių tautos praeitis*: istorijos ir gretimųjų sričių periodinis leidinys. 3 t. Chicago: Lietuvių istorijos draugija, 1971.	/žiūrėti daugiau Juozas Jurginis. „Lietu. Didž. Kunigaikštystės žlugimo priežastys“ in: „Lietuvos istorijos metraštis. 1971 metai“ Mintis 1971. 39–52 psl./
5.	VĖLIUS, N. *Mitinės lietuvių sakmių būtybės*. Vilnius: Vaga, 1977.	/Jonas Balys apie laumes „Draugas“ (kult. pried.) 1983.VII.30/
6.	NAUŽEMYS, R. *Beverly Shores lietuviai prie Mičigano*. Vilnius: Lietuvos nepriklausomųjų rašytojų sąjunga, 2005.	/23. „E. Masiulis – Beverly Sh. architektas“ „Aidai“ 1985, nr. 4., 257–260 psl./

12 pav. **Ž. Mikšio šaltinio nuoroda R. Guzevičiūtės knygoje „Kontušas ar Frakas?“**

2.3.2. Turiniai, vardynai ir santrumpos

C. J. Grindley’aus klasifikacijoje turinio lentelės yra priskiriamos marginalijoms, kurios yra tiesiogiai susijusios su pagrindiniu tekstu. Turinio lenteles pakeitė spaustuvėje spausdinamas

turinys. Ž. Mikšys tokias marginalijas papildė vardynais ir santrumpomis. Tiek poligrafiniai, tiek rankraštiniai turiniai ir vardynai atlieka tą pačią funkciją – knygos antraščių, knygoje minimų asmenybių sąrašo ir puslapių nurodymas.

Iš 279 ŠU bibliotekai dovanotų knygų rankraštinių turinių, vardynų ir santrumpų išrinkta 95. Didžiąją dalį tokių marginalijų galima įvardyti įklijomis knygos pabaigoje ar pirmuosiuose puslapiuose (žr. 13 pav.). Šiam marginalijų poskyriui priskiriamos ir marginalijos, papildančios turinį. Marginalijų autorius neperrašinėja viso spausdinto turinio ir sutrumpinimų, o juos papildo (žr. 14 pav.), dar pirmuosiuose knygos puslapiuose nurodo skaitytojui, kelintame puslapyje jie yra. Daugumoje knygų nėra vardyno, todėl Ž. Mikšys pats jį sudaro. Rankraštiniai Ž. Mikšio vardynai yra labai įvairūs. Vieni susideda iš vienos ar kelių asmenų vardų ir pavardžių, o kiti – iš kelių dešimčių. Keli turinio, vardynų, santrumpų pavyzdžiai:

/Turinys 177 psl.;

Rūsyje.....7

Zona.....91/ (216);

/sutrumpinimai 291 psl./ (5);

/Turinys 173 psl./ (110);

/J. Jurginis

Z. Kiaupa

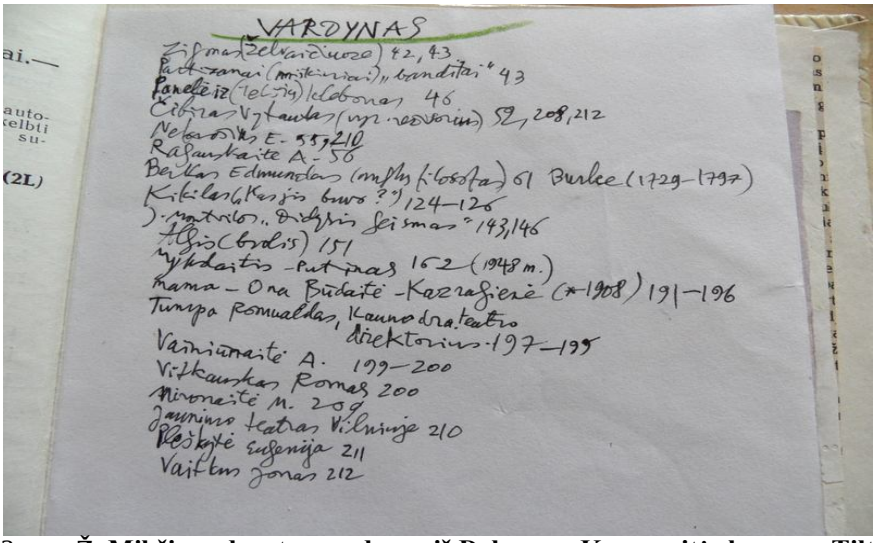
V. Urbanavičius

I. Lukšaitė

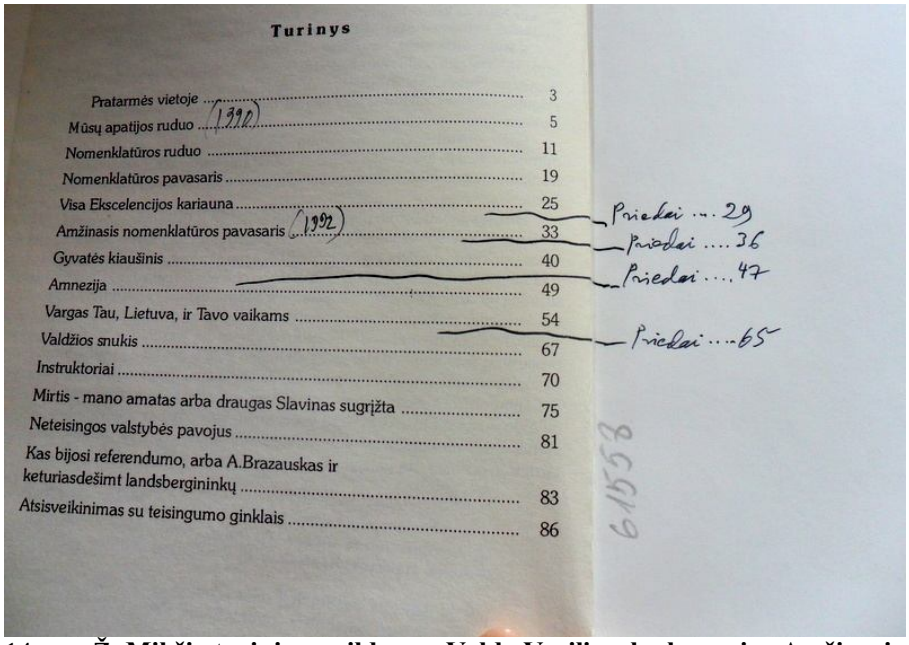
E. Gudavičius

A. Šidlauskas/(41).

Taigi, galima teigti, kad tokios Ž. Mikšio marginalijos apie turinį, vardyną, santrumpas atsirado todėl, kad padėtų skaitytojui orientuotis, lengviau būtų galima susirasti informaciją.

13 pav. **Ž. Mikšio sudarytas vardynas iš Doloresos Kazrygaitės knygos „Tiltas be turėklų“**

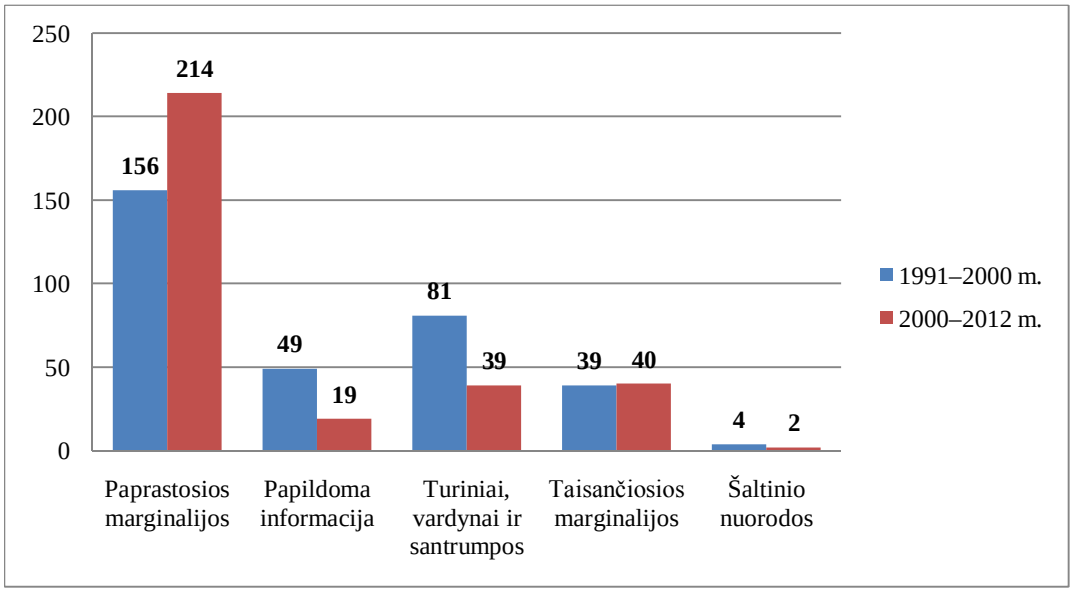
Turinys

Pratarmės vietoje 3
Mūsų apatijos ruduo 5
Nomenklatūros ruduo 11
Nomenklatūros pavasaris 19
Visa Ekscelencijos kariauna 25
Amžinasis nomenklatūros pavasaris 33
Gyvatės kiaušinis 40
Amnezija 49
Vargas Tau, Lietuva, ir Tavo vaikams 54
Valdžios snukis 67
Instruktoriai 70
Mirtis - mano amatas arba draugas Slavinas sugrįžta 75
Neteisingos valstybės pavojus 81
Kas bijosi referendumo, arba A.Brazauskas ir keturiasdešimt landsbergininkų 83
Atsisveikinimas su teisingumo ginklais 86

14 pav. **Ž. Mikšio turinio papildymas Valdo Vasiliausko knygoje „Amžinasis nomenklatūros pavasaris“**

3. Ž. MIKŠIO MARGINALIJŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ

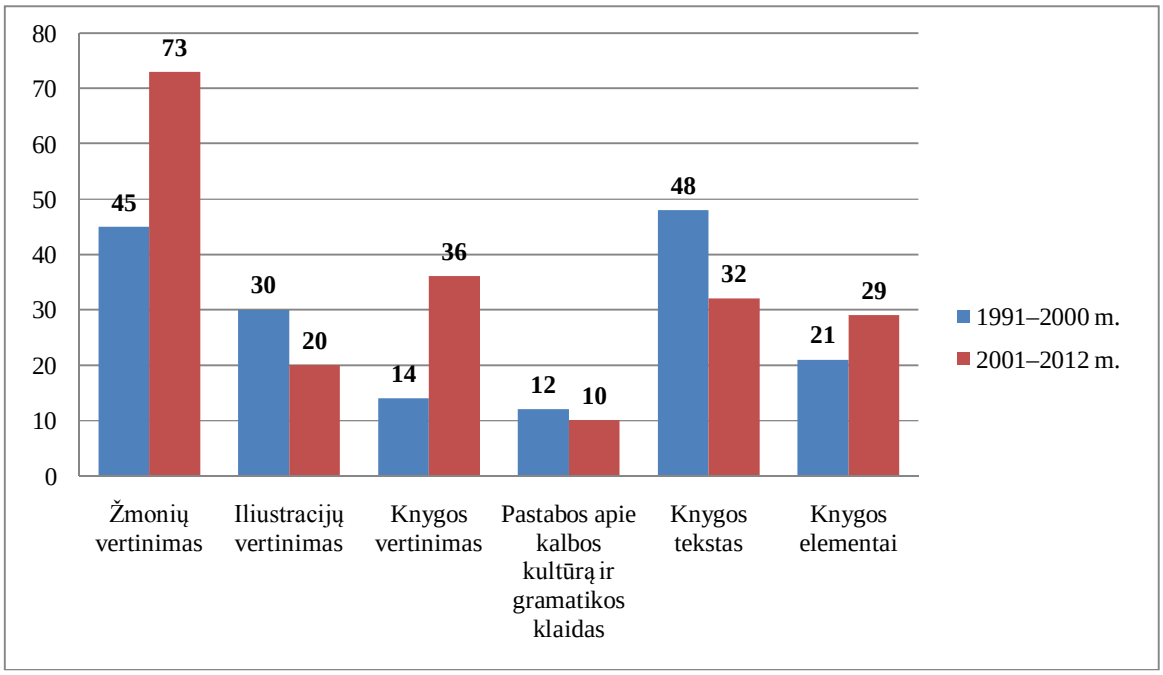
Sugrupuotų ir išrinktų Ž. Mikšio marginalijų lyginimui pasirinkti du laikotarpiai: a) pirmasis – 1991–2000 m.; b) antrasis – 2001–2012 m. Pirmasis laikotarpis svarbus todėl, kad tuo metu Lietuvoje vyravo idealistinės nuostatos, žmonių pakilimas. Tai ir paskatino ištirti, ar keitėsi Ž. Mikšio marginalijų pobūdis, ar po idealistinio laikotarpio jos tapo kandesnės, ar atvirkščiai. Paveikslas (žr. 15 pav.) atspindi marginalijų kaitą nuo 1991 m. iki 2012 m.

15 pav. **Ž. Mikšio marginalijų kaita**

Iš 15 paveikslo matyti, kad visose Ž. Mikšio ŠU bibliotekai dovanotose knygose vyrauja kandūs, neigiamą atspalvį turintys komentarai. Lyginant abu laikotarpius, pastebima, kad nuo 1991 m. iki 2000 m. tokių marginalijų yra mažiau. Bet šiuo laikotarpiu Ž. Mikšys neapsiriboja vien kandžiais komentarais, knygose pateikia ir informaciją, kuri padeda skaitytojui geriau suvokti tekstą, žymi papildomą informaciją, turinius, vardynus, santrumpas ir kt. Galima teigti, kad pasibaigus idealistiniam laikotarpiui, t. y. 1991–2000 m., Ž. Mikšio pastabos, komentarai tapo kandesni, o žymimos papildomos informacijos skaitytojui sumažėjo.

Priežastys, dėl kurių Ž. Mikšys antrajame laikotarpyje pateikia daugiau neigiamą atspalvį turinčių marginalijų, nėra aiškiai pažymėtos. Išnagrinėjus Ž. Mikšio įrašus ŠU bibliotekoje galima numanyti, kad vienos iš priežasčių yra grafomanija, nekokybiškas iliustracijų pateikimas, blogas vertimas ir kt.

16 pav. **Paprastųjų marginalijų, turinčių neigiamą reikšmę, vertinimo kriterijai**

16 paveiksle pateikti duomenys atskleidžia Ž. Mikšio paprastųjų marginalijų vertinimo kriterijus. Nuo 2001 m. iki 2012 m. marginalijų autorius daugiausia neigiamai vertina ir pateikia kritišką požiūrį į leidėjus, knygos autorius, knygos tekstą, jame minimus faktus, įvykius. Antrajame laikotarpyje padaugėjo Ž. Mikšio neigiamų vertinimų apie visą knygą. Iš 16 paveikslo matyti, kad nuo 2001 m. iki 2012 m. beveik visų neigiamą vertinimą perteikiančių marginalijų skaičius išaugo, kai kur net dvigubai. Tai rodo, kad Ž. Mikšio neigiamas vertinimas, požiūris į knygos leidėjus, autorius, iliustracijas, knygos tekstą, knygos elementus didėja ir auga.

IŠVADOS

1. ŠU bibliotekai lietuvių išeivių dovanotos knygos yra ne tik bibliotekos knygų fondo praturtinimas, dovana universitetui. Ž. Mikšio dovanotų knygų įrašų analizė parodė, kad dovanotose knygose esantys įrašai – puiki galimybė ištirti bibliotekos ir dovanotojo ryšį, dovanotojo požiūrį į Lietuvoje leidžiamas knygas, jų kokybę, leidėją, vertimą.
2. Iš 279 Ž. Mikšio ŠU bibliotekai dovanotų knygų išrinkta 640 marginalijų. Iš jų 370 yra paprastosios arba bendrosios marginalijos, turinčios neigiamą reikšmę, 76 – taisančiosios, 194 – papildoma informacija.
3. Tyrimas parodė, kad Ž. Mikšio marginalijos nėra vien tik pastabos paraštėse, jos žymimos ir už jos ribų, šalia teksto. Mėgstamiausia dovanotojo marginalijų žymėjimo vieta – antraštinis puslapis.
4. Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad didžiąją marginalijų dalį sudaro paprastosios marginalijos. Pagal vertinimo objektus jos smulkiau išskiriamos į keturias grupes: žmonių, iliustracijų, knygos ir teksto vertinimai. Bendrosios arba paprastosios Ž. Mikšio marginalijos atskleidžia ne tik jo santykį su tekstu, knyga, bet pažymi ką nors svarbaus apie jo asmenybę. Taisančiųjų marginalijų ir papildomos informacijos pagrindinė funkcija – pagalba skaitytojui. Tokie įrašai suteikia skaitytojui naujų žinių, suteikia trūkstamos informacijos apie knygos išleidimo metus, leidyklas ir kt.
5. Išanalizuoti pavyzdžiai rodo, kad Ž. Mikšys yra ivairiapusė asmenybė, turinti savitą rašymo stilių ir nuomonę. Šio žmogaus įrašai visuomenei įdomus savo kritišku, bet įtaigiu požiūriu į knygos kūrėjus, iliustracijas, tekstą ir kt.
6. Ž. Mikšio dovanotų knygų marginalijų analizė atskleidė, kad reiktų atidžiau išanalizuoti ir kitų lietuvių išeivių dovanotų knygų turinį – J. Šliūpo, H. Staso, A. Vaičaičio rinkinius. Tikėtina, kad ir ten esti marginalijų, padėsiančių geriau suvokti lietuvių išeivių požiūrį į Lietuvą, čia leidžiamas knygas, autorius.

LITERATŪRA

1. ANDRIJAUSKAS, Antanas. Intelektualioji Žibunto Mikšio grafika. *Logos 67*, 2011, nr. 67, p. 94–104.
2. BRAZIŪNIENĖ, Alma. Apie marginalijas kaip knygų prekybos istorijos šaltinį. *Knygotyra*. T. 21, (1994), p. 16–19.
3. BURBA, Domininkas; PACEVIČIUS, Arvydas. Portretinės grafftti senųjų Lietuvos knygų paraštėse: kūrybinės iškrovos mėginant plunksną. *Knygotyra*. T. 46 (2006), p. 153–176.
4. GOTKIN, Kevin. *Dead Media Archive* [interaktyvus]. NYU Dept. of Media, Culture, and Communication [žiūrėta 2013-01-03]. Prieiga per internetą: <http://cultureandcommunication.org/deadmedia/index.php/Marginalia>.
5. GRINDLEY, Carl James. Reading Piers Plowman C-Text Annotations: Notes Toward the Classification of Printed and Written Marginalia in Texts from the British Isles 1300–1641. *The Medieval Professional Reader at Work: Evidence from Manuscripts of Chaucer, Langland, Kempe, and Gower*. English Literary Studies, University of Victoria, 2001, p. 73–143.
6. JACKSON, H. J. *Marginalia. Readers writing in books*. USA: Yale University Press, 2001. 324 p.
7. JANKAUSKAS, B. *Mikalojaus Daukšos Postilės marginalijos*: bakalauro darbas. Šiauliai, 2012.
8. KAUNAS, Domas. Knygos ženklas – įrašas. *Naujos knygos*. 1980, nr. 9, p. 38–40.
9. KAUNAS, Domas. Knygos istorijos šaltiniai. *Knygotyra*. T. 54 (2010), p. 37.
10. Knygotyra: enciklopedinis žodynas. Vilnius, 1997, 248 p.
11. LIŠKEVIČIENĖ, Jolita. Knygos ženklų marginalijos. *Knygotyra*. T. 42, (2004), p. 93–104.
12. LŪŽYS. Sigitas. Knygos nuosavybės ženklai kaip knygos kultūros istorijos šaltinis. *Knygotyra*. T. 42, (2004), p. 50–59.
13. MIKELINSKAITĖ, Angelė. Įrašai Juozo Miltinio asmeninės bibliotekos knygose. *Knygotyra*. T. 57, (2011), p. 239–245.
14. NEKRAŠIUS, Jonas. *Šiaulių krašto knygos nuosavybės ženklai (XIX a.–XXI a. pr.)*.Šiauliai: Šiaurės Lietuva, 2009. 104 p.
15. PACEVIČIUS, Arvydas. Motiejus Valančius XIX a. knygos kultūroje. *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis*. T. 20, (2002), p. 49–67

16. PACEVIČIUS, Arvydas. Dingusio knygų pasaulio ženklai. *Knygų aidai*, 2002, nr. 1, p. 9–15.
17. PACEVIČIUS, Arvydas. Senųjų knygos nuosavybės ženklų tipologija. *Knygotyra*. T. 43, (2004), p. 50–57.
18. PETREIKIS, Tomas. Marginalijos kaip knygos istorijos šaltinis: istoriografinis aspektas. *Knygotyra*. T. 57, (2011), p. 67–85.
19. *Tarptautinių žodžių žodynas*. 4 leid. Vilnius: Alma littera, 2005.
20. VLADIMIROVAS, Levas. Motiejaus Valančiaus pastabos, įrašytos Kražių gimnazijos bibliotekos knygose. *Bibliotekininkystės ir bibliografijos klausimai*. T. 4, (1964), p. 121–122.

BAIGIAMOJO BAKALAURO DARBO SANTRAUKA

Studijų programa – *Lietuvių filologija* (specializacija – *ryšiai su visuomene*).

Vardas, pavardė – Greta Markulytė.

Darbo pavadinimas – „Marginalijos Žibunto Mikšio Šiaulių universiteto bibliotekai dovanotose knygose“.

Darbo pavadinimas anglų kalba – “Marginalia in Žibuntas Mikšys Books Donated to Šiauliai University Library”.

Darbo vadovas – doc. dr. Stasys Tumėnas.

Darbo gynimo data – 2013-06-10.

Pagrindiniai žodžiai: marginalijos, lyginamoji analizė, rankraštiniai įrašai, paraštės, komentarai.

Pagrindiniai žodžiai anglų kalba (*keywords*): marginalia, comparative analysis, handwritten entries, margins, comments.

SANTRAUKA

Marginalijos – svarbus, informatyvus knygos elementas, atskleidžiantis ne tik marginalijų ypatybes, sukūrimo laiką, vietą, bet ir jų kūrėjo visai kitą asmenybės pusę.

Bakalauro darbe aptariama marginalijų samprata, tyrimų kryptys ir vienas iš sudėtingiausių aspektų – marginalijų klasifikacija.

Darbe analizuojamos Ž. Mikšio ŠU bibliotekai dovanotų knygų marginalijos, kurios sudaro tokias grupes: paprastosios arba bendrosios marginalijos, taisančiosios marginalijos ir papildoma informacija. Pagal marginalijų kūrėjo ryšį su tekstu, jo pateikiamią vertinimą šios grupės suskirstytos į smulkesnius pogrupius. Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad didžiąją marginalijų dalį sudaro paprastosios marginalijos, turinčios neigiamą reikšmę. Ž. Mikšio kritiški įrašai knygose atskleižia jo požiūrį į Lietuvoje leidžiamas knygas, jų kokybę, leidėjus. Taisančiųjų marginalijų ir papildomos informacijos pagrindinė funkcija – pagalba skaitytojui.

Prieduose pateikiamas šaltinių sąrašas, kurį sudaro 297 knygos, iš kurių buvo išrinktos marginalijos. Taip pat prieduose pridėti įdomesni, informatyvesni Ž. Mikšio marginalijų pavyzdžiai.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA (*SUMMARY)*

Marginalia is an important and informative element of the book. What is more, it reveals not only the characteristics of marginalia, the creation of time, place, but also includes a completely different personality side of the creator.

These Bachelor's thesis discusses about the concept of marginalia, research directions, and also focuses on one of the most challenging aspects – classification of marginalia.

Moreover, this paper aims to provide analysis of marginalia, which are selected from the donated Ž. Mikšys books to Šiauliai university library. In this case they consist of the following groups: common marginalia, emendation marginalia and additional information. According to marginalia creator's connection with the text and his presented evaluation, it has been decided to divide this group into smaller sub-groups. The investigation has shown that the majority of the marginality consist of ordinary marginality, which have negative meanings. Criticized Ž. Mikšys records in the books reveal his approach regarding the books published in Lithuania, their quality and publishers. The main feature of emendation marginalia and additional information – the aid to a reader.

In the annexes is given a list of sources which indicates 279 books, and all marginalia have been selected from the presented books. It is important to mention that annexes include more interesting and informative examples of Ž. Mikšys marginalia as well.

I. PRIEDAS

Šiame priede pateikiamas sudarytas 279 šaltinių sąrašas, iš kurių buvo išrinktos marginalijos. Sąrašas sudarytas ne abėcėline tvarka, o pagal knygų dovanojimo metus, t. y. nuo 1991 m. iki 2012 m.

ŠALTINIAI

1. VENCLOVA, T. *Tekstai apie tekstus*. Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1983. Dovanota 1991 08 27.
2. GUSTAITIS, A. *Pakelėje į pažadėtąją žemę*: satyrinės elegijos. Chicago: Algimanto Mackaus Knygų leidimo fondas, 1987. Dovanota 1991 08 27.
3. ERETAS, J. *Valančiaus šviesa už marių*: Pranciškaus Juro ir jo bendrininkų gyvenimas bei veikla. Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 1980. Dovanota 1991 08 27.
4. CIVINSKAS, V. *Sidabro lietus*: pasakos. Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1990. Dovanota 1991 07 20.
5. ČEPĖNAS, P. *Naujųjų laikų Lietuvos istorija*. 2 t. Chicago: K. Griniaus fondas, 1977. Dovanota 1991 06 20.
6. DIČPETRIS, N. A. *Trys dienos pasauly*. Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1980. Dovanota 1991 06 20.
7. PLATERIS, A. *Didžiosios Lietuvos kunigaikštijos 1529 metų statutas*. Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1971. Dovanota 1991 06 20.
8. GRINIUS, J. *Grožis ir menas*: Estetikos pagrindai. Kaunas, 1938. Dovanota 1991 06 20.
9. GUDELIS, P. *Joniškėlio apskrities partizanai*. II d. Brooklyn, 1979. Dovanota 1991 06 20.
10. GRINIUS, J. *Veidai ir problemos lietuvių literatūroje*. Roma, 1973. Dovanota 1991 10 09.
11. GUDELIS, P. *Joniškėlio apskrities partizanai*. I d. Roma, 1975. Dovanota 1991 11 25.
12. KLIMAS, P. *Iš mano atsiminimų*. Vilnius: Lietuvos enciklopedijos leidykla, 1990. Dovanota 1991 11 25.
13. *Liettuvos istorija*. Redagavo A. Šapoka. Vilnius: Mokslas, 1989. Dovanota 1991 09 23.
14. GRINIUS, J. *Veidai ir problemos lietuvių literatūroje*. II d. Roma, 1977. Dovanota 1991 09 23.

15. *Relationes status dioecesium in Magno Ducatu Lituaniae*. Redagavo P. Rabikauskas. Roma, 1971. Dovanota 1991 07 23.
16. *Tremties metai*: lietuvių rašytojų metraštis. Tubingenas: Patria, 1947. Dovanota 1992 01 08.
17. *Naujasis testamentas*. Salzburg, 1989. Dovanota 1992 01 08.
18. *Lietuvos katalikų bažnyčios kronika*: pogrindžio leidinys. Chicago: L. K. Religinės Šalpos Rėmėjai, 1972–1973. Dovanota 1992 01 08.
19. *Lietuvių katalikų bažnyčios kronika*: pogrindžio leidinys. Chicago: L. K. Religinės Šalpos Rėmėjai, 1974–1975. Dovanota 1992 01 08.
20. MACHIAVELLI, N. *The Prince*. New York: Airmont, 1965. Dovanota 1992 01 08.
21. GUDELIS, P. *Bolševikų valdžios atsiradimas Lietuvoje 1918–1919 metais jų pačių dokumentų šviesoje*. Londonas, 1972. Dovanota 1992 01 08.
22. RUKŠA, A. *Kovo dėl Lietuvos nepriklausomybės*. 2 t. Cleveland, 1981. Dovanota 1992 03 23.
23. VOLDEMARAS, A. *La Lithuanie et ses problèmes*. Paris: Bresle, 1933. Dovanota 1992 01 29.
24. OSTRAUSKAS, K. *Ars amoris: Historiae sacrae et profanae*. Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1991. Dovanota 1992 01 29.
25. CORTHIS, A. *Le Pardon prématuré: 25 bois originaux de Paul Vigoureux*. Paris: Arthème Fayard, 1930. Dovanota 1992 05 19.
26. BALZAC, H. *La peau de Chagrin*. Paris: Calmann-Lévy, 1951. Dovanota 1992 05 19.
27. MANLY, J. M. *English prose and poetry*. Boston: Ginn and Company, 1938. Dovanota 1992 05 19.
28. MIKŠYS, L. *Iš istorijos ūkanų ateina Lietuva*: lietuviai pas Homerą arba įžanga į lietuvių kalbos bei lietuvių tautos proistorę. Čikaga, 1967. Dovanota 1992 09 17.
29. OGINSKAITĖ, R. *Aleksandra Staškevičiūtė: operos solistės biografija: sakmės, nuomonės, dokumentai*. Vilnius: Vaga, 1991. Dovanota 1992 09 17.
30. GUSTAITIS, A. *Ko liūdi, putinėli?*: Eleginės satyros. Bostonas, 1982. Dovanota 1993 02 23.
31. ŠKĖMA, A. *Raštai III*. Chicago, 1985. Dovanota 1993 02 04,
32. OSTRAUSKAS, K. *Gundymai*. Chicago, 1983. Dovanota 1993 02 04.
33. MERAS, I. *Du romanai*. Vilnius: Vaga, 1991. Dovanota 1993 02 04.
34. KAZRAGYTĖ, D. *Tiltas be turėklų*: Aktorės eseistiniai etiudai. Vilnius: Vaga, 1987. Dovanota 1993 12 03.

35. SAUERWEIN, G. J. J. *Rūgštaus vyno eilėraščiai*. Wehrbleck: Melina Verlag, 1993. Dovanota 1993 11 04.
36. GRINIUS, K. *Atsiminimai ir mintys*. Tübingen: Patria, 1947. Dovanota 1993 10 20.
37. GRINIUS, J. *Laisvė ir būtis*: Karl Jaspero egzistencinė metafizika. Brooklyn: Aidai, 1953. Dovanota 1993 10 13.
38. GRINIUS, J. *Erziehung der Jugend in Sowjetlitauen*. Königstein im Taunus: Institutum Balticum, 1960/61. Dovanota 1993 09 14.
39. JOHNSON, U. *Jahrestage: aus dem Leben von Gesine Cresspahl*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1979. Dovanota 1993 09 14.
40. TURAUSKAS, E. *Le sort des etats Baltes*. Reutlingen: Service d'information du Comité Suprême de Libération de la Lithuanie, 1954. Dovanota 1994 05 05.
41. JURGINIS, J. *Istorija ir kultūra*: Kultūros pažangos apybraižos. Vilnius: Mintis, 1984. Dovanota 1994 03 28.
42. VIZGIRDA, T. J. *Vilnius the ca[ital of Lithuania*: fotoalbumas. Munich, 1948. Dovanota 1994 03 27.
43. BLOŽĖ. V. *Polifonijos*: poemos. Vilnius: Vaga, 1981. Dovanota 1994 03 21.
44. AVIŽONIS, K. *Rinktiniai raštai III*. Roma, 1982. Dovanota 1994 03 28.
45. PROČKINAS A., ŠIDLAUSKAS A. *Mokslas senajame Vilniaus universitete*. Vilnius: Mokslas, 1984. Dovanota 1994 03 15.
46. DONSKIS, L. *Moderniosios kultūros filosofijos metmenys*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijos leidykla, 1993. Dovanota 1994 02 07.
47. SVERDIOLAS, A. *Kultūros filosofija Lietuvoje*. Vilnius: Mintis, 1983. Dovanota 1994 02 07.
48. GIDŽIŪNAS, V. *Pranciškonų observantų-bernardinų gyvenimas ir veikla Lietuvoje XV IR XVI amž.* Roma, 1982. Dovanota 1994 01 11.
49. RIMKUS, V. *Joana Taujanskienė*. Vilnius: Vaga, 1989. Dovanota 1994 01 11.
50. MIKULĖNAITĖ, E. *Kelias namo*. Vilnius: Vaga, 1989. Dovanota 1994 05 23.
51. *Religinės kovos ir erezijos Lietuvoje*: straipsnių rinkinys. Vilnius: Mintis, 1977. Dovanota 1994 01 11.
52. *Tableau de la littérature française*: de madame de Staël a Rimbaud. Paris: Gallimard, 1974. Dovanota 1994 01 11.
53. *Memorandum relatif a la restitution de l'independance de l'Etat Lithuanien*. Reutlingen: Le Conseil executif Lithuanien, 1949. Dovanota 1994 05 09.
54. *Deutsche Erzähler*. Zweiter Band. Frankfurt am Main: Insel, 1983. Dovanota 1994 05 09.
55. *Deutsche Erzähler*. Erster Band. Frankfurt am Main: Insel, 1979. Dovanota 1994 05 09.

56. KAVOLIS, V. *Žmogus istorijoje*. Vilnius: Vaga, 1994. Dovanota 1994 05 09.
57. IVINSKIS, Z. *Lietuvos istorija*: iki Vytauto Didžiojo mirties. Roma, 1978. Dovanota 1994 05 09.
58. AVIŽONIS, K. *Rinktiniai raštai I*: bajorai valstybiniame Lietuvos gyvenime vazų laikais. Roma. 1975. Dovanota 1994 05 06.
59. AVIŽONIS, K. *Rinktiniai raštai II*. Roma, 1978. Dovanota 1994 05 09.
60. GROUSSARD, G. *Service secret 1940–1945*. Paris: La Table ronde, 1964. Dovanota 1994 07 14.
61. *Lietuvių katalikų mokslo akademija: Lietuvių katalikų mokslo akademijos XVI suvažiavimo pranešimų tezės*. Kaunas, 1994. Dovanota 1994 07 14.
62. KARČIAUSKAS, M. *Sausio eilėraščiai*. Vilnius, 1993. Dovanota 1994 06 28.
63. DIDŽPETRIS, V. *Linkuvos karmelitų bažnyčia ir vienuolynas*: istorija ir kultūra. Vilnius, 1993. Dovanota 1994 06 28.
64. OBERMEIER, S. *Walther von der Vogelweide*: Biographie. München; Wien: Langen Müller, 1980. Dovanota 1994 06 28.
65. DONELAITIS, K. *Metai*. Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1963. Dovanota 1994 06 28.
66. ŠKĖMA, A. *Nuodėguliai ir kibirkštys*: novelės. Patria, 1947. Dovanota 1994 10 03.
67. DUNDULIENĖ, D. *Medžiai senovės lietuvių tikėjimuose*. Vilnius: Mintis, 1979. Dovanota 1994 10 03.
68. GUTAUSKAS, L. *Vilko dantų karoliai*: romanas. Vilnius: Vaga, 1990. Dovanota 1994 10 03.
69. PIMPYTĖ, E. *Ramybės duona*: eilėraščiai. Vilnius: Vaga, 1985. Dovanota 1994 09 27.
70. *Poezijos pavasaris'88*: almanachas.Vilnius: Vaga, 1988. Dovanota 1994 09 27.
71. ŠLIOGERIS, A. *Daiktas ir menas*: du meno kūrinio antologijos etiudai. Vilnius: Mintis, 1988. Dovanota 1994 09 05.
72. CAMUS, A. *Rinktiniai esė*. Vilnius: Baltos lankos, 1993. Dovanota 1994 09 05.
73. MATUSAS, J. *Švitrigaila Lietuvos Didysis kunigaikštis*. Kaunas, 1938. Dovanota 1994 07 28.
74. JOKIMAITIS, G. *Žiemos bijūnai*: eilėraščiai. Vilnius: Vaga, 1988. Dovanota 1994 07 28.
75. ŽUKAS, S. *Simonas Daukantas*. Kaunas: Šviesa, 1988. Dovanota 1994 07 28.
76. *Choix de nouvelles moderns*. Leipzig: Velhagen und Klasing, 1929. Dovanota 1994 07 28.
77. *Broniaus Krivicko raštai*. Vilnius, 1993. Dovanota 1994 07 28.

78. MACIJAUSKIENĖ, M. *Žaidimai su ugnimi*: eilėraščiai. Jonava: Dobilas, 1994. Dovanota 1994 07 28.
79. ŽUKAS, V. *Lietuvių bibliografijos istorija (1940 m.)*: metodiniai nurodymai. Vilnius: 1976. Dovanota 1994 07 28.
80. *Lietuvos istoriografija*. Chicago: Lietuvių istorijos draugija, 1977. Dovanota 1994 07 28.
81. *Tautos praeitis*: istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis leidinys. T. 1, 3 k. Chicago, 1961. Dovanota 1994 11 14.
82. *Tautos praeitis*: istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis leidinys. T. 1, 2 k. Chicago, 1960. Dovanota 1994 11 14.
83. JONYNAS, A. *Gaivinanti tautosakos srovė*. Vilnius: Vaga, 1979. Dovanota 1994 11 14.
84. *Teisės bruožai Lietuvoje XV–XIX*: straipsnių rinkinys. Vilnius: Mintis, 1980. Dovanota 1994 11 14.
85. JURGINIS, J. *Lietuvos valstiečių istorija*: (nuo seniausių laikų iki baudžiavos panaikinimo). Vilnius: Mokslas, 1978. Dovanota 1994 11 14.
86. *Senieji tikėjimai naujausių tyrinėjimų šviesoje*. Vilnius: Lietuvos TSR ateizmo muziejus, 1977. Dovanota 1994 10 29.
87. BIRŽIŠKA, V. *Praeities pabiros*: rinkinys straipsnių iš Lietuvos istorijos. Los Angeles: Karys, 1960. Dovanota 1994 10 29.
88. VANSEVIČIUS, S. *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vakstybiniai-teisiniai institutai*: pagal 1529, 1566 ir 1588 Lietuvos Statutus. Vilnius: Mintis, 1981. Dovanota 1994 10 29.
89. BIRŽIŠKA, M. *Dėl mūsų sostinės*. Londons: Nida, 1960. Dovanota 1994 10 20.
90. DUNDULIS, B. *Švedų feodalų įsiveržimas į Lietuvą XVII–XVIII*. Vilnius: Mokslas, 1977. Dovanota 1994 10 20.
91. JUČAS, M. *Lietuvos metraščiai*. Vilnius: Vaga, 1968. Dovanota 1994 10 20.
92. PABRĖŽA, J. A. *Jurgis Pabrėža (1771–1849)*. Vilnius: Mintis, 1972. Dovanota 1994 10 20.
93. HOMERAS. *Odisėja*. Vilnius: Vaga, 1979. Dovanota 1994 10 20.
94. JURGINIS, J. *Raganų gaudymo šimtmetis*. Vilnius: Mokslas, 1984. Dovanota 1994 21 28.
95. KELERAS, J. *Žiemos valtys: eilėraščiai*. Vilnius: Vaga, 1988. Dovanota 1994 12 28.
96. KUDABA, Č. *Ignalinos apylinkės*. Vilnius: Mintis, 1975. Dovanota 1994 12 28.
97. ŽOSTAUTAITĖ, P. *Hitlerininkų kėslai užgrobti Klaipėdos kraštą 1933–1935 m.* Vilnius: Mokslas, 1982. Dovanota 1994 12 28.
98. RIMANTIENĖ, R. *Akmens amžius Lietuvoje*. Vilnius: Mokslas, 1984. Dovanota 1994 12 05.

99. *Tautos praeitis*: istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis leidinys. 1 t., 4 knyga. Chicago (Ill), 1962. Dovanota 1994 11 22.
100. JABLONSKIS, K. *Istorija ir jos šaltiniai*. Vilnius: Mokslas, 1979. Dovanota 1994 11 22.
101. NEIMANTAS, R. *Nuo Nemuno iki Fudzijamos*. Kaunas: Orientas, 1992. Dovanota 1995 04 03.
102. *Lietuvių tautos praeitis*: istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis leidinys. T. 3, 1 k. Chicago: Lietuvių istorijos draugija, 1971. Dovanota 1995 04 03.
103. GAIŽIŪNAS, J. *Nacijos tapsmas*: lietuvių tauta istorijos ir dabarties kryžkelėse. Vilnius: Periodika, 1990. Dovanota 1995 05 01.
104. KUKULAS, V. *Knyga netyčia*: eilėraščiai. Vilnius: Vaga, 1990. Dovanota 1995 08 08.
105. JAKIMAVIČIUS, L. *Kitoj miško pusėj*: eilėraščiai. Vilnius: Vaga, 1989. Dovanota 1995 05 01.
106. AUKŠTIKALNYTĖ-DUNDULIENĖ, M. *Pavogtas kudikis*. Chicago, 1921. Dovanota 1995 05 01.
107. *Lietuvių tautos praeitis*: istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis leidinys. T. 4, 3/4 k. Chicago: Lietuvių istorijos draugija, 1980. Dovanota 1995 05 01.
108. *Lietuvių tautos praeitis*: istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis leidinys. T. 3, 4 kn. Chicago: Lietuvių istorijos draugija, 1976. Dovanota 1995 05 01.
109. *Žmogus ir istorija šiuolaikinėje buržuazijoje*. Vilnius: Mintis, 1984. Dovanota 1995 05 01.
110. GRIŠKEVIČIUS, P. *La Lituanie Moscou*. Moscou, 1982. Dovanota 1995 03 13.
111. MERKELIS, A. *Didysis varpininkas Vincas Kudirka*: jo asmuo ir gyvento laikotarpio paveikslas. Chicago: Akademinio Skautų Sąjūdžio Vydūno Jaunimo Fondas, 1989. Dovanota 1995 03 13.
112. PETRAUSKIENĖ, I. *Vilniaus akademijos spaustuvė 1575–1773*. Vilnius: Mokslas, 1976. Dovanota 1995 04 03.
113. ŽUKAS, V. *„Dirvos“ bendrovė knygoms leisti 1918–1940*. Vilnius: Baltos lankos, 1994. Dovanota 1995 04 03.
114. GAVELIS, R. *Jauno žmogaus memuarai*: keturiolikos laiškų romanas. Vilnius: Vaga, 1991. Dovanota 1995 02 14.
115. RADZEVIČIUS, B. *Link debesijos*: apsakymai. Vilnius: Vaga, 1984. Dovanota 1995 02 14.
116. DONSKIS, L. *Moderniosios sąmonės konfigūracijos: Kultūra tarp mito ir diskurso*. Vilnius: Baltos lankos, 1994. Dovanota 1995 02 14.

117. GUZEVIČIŪTĖ, R. *Kontušas ar Frakas?* Vilnius: Arėjas, 1993. Dovanota 1995 05 01.
118. KRIŽANAUSKAS, T. P. *Visuotinoji historija (satyroje)*. Brooklyn: „Vienybės lietuvninkų“ spauda ir lėšos, 1912. Dovanota 1996 07 30.
119. *Ant upės krašto blindelė auga*: eilėraščiai lietuvių ir lenkų kalba. Vilnius: Vaga, 1987. Dovanota 1996 07 30.
120. GINEITIS, L. *Kristijonas Donelaitis ir jo epocha*. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1964. Dovanota 1996 07 30.
121. *Čiurlioniui 100*. Vilnius: Vaga, 1977. Dovanota 1996 07 30.
122. MERKYS, V. *Lietuvos valstiečiai ir spauda XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje*. Vilnius: Mokslas, 1982. Dovanota 1996 07 30.
123. *Lietuvos dailė europiniame kontekste*. Vilnius: Vilniaus dailės akademija, 1995. Dovanota 1996 07 30.
124. *Maldos kalendorius*. Brooklyn, 1987. Dovanota 1996 07 30.
125. VASILIAUSKAS, V. *Amžinasis nomenklatūros pavasaris*. Kaunas: Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, 1995. Dovanota 1996 07 30.
126. *Biržų krašto tautosaka*. Vilnius: Vaga, 1982. Dovanota 1996 07 30.
127. JUODAKIS, V. *Lietuvos fotografijos istorija 1854–1940*. Vilnius: Austėja, 1996. Dovanota 1996 07 30.
128. ŠLIŪPAS, J. *Rinktiniai raštai*. Vilnius: Vaga, 1977. Dovanota 1996 07 30.
129. AŽUKALNIS, V. *Raštai lietuviški*. Vilnius: Vaga, 1968. Dovanota 1996 10 22.
130. ŠOBLINSKAS, A. *Lietuvių kalbos didaktika*. Vilnius: Mokslas, 1987. Dovanota 1996 01 22.
131. JURGĖLA, P. *Gen. Povilas Plechavičius*. Brooklyn: Karys, 1978. Dovanota 1996 01 22.
132. *Vilniaus universiteto istorija 1979–1994*. Vilnius: Leidybos centras, 1994. Dovanota 1996 01 22.
133. *Lietuvių tautos praeitis*: istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinys leidinys. T. 4. Chicago: Lietuvių istorijos draugija, 1978. Dovanota 1996 03 11.
134. *Lietuvių tautos praeitis*: istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinys leidinys. T. 4. Chicago: Lietuvių istorijos draugija, 1977. Dovanota 1996 03 26.
135. VALIUŠAITIS, V. *Jonas Grinius literatūros ir meno baruose*: kursinis darbas. Kaunas, 1984. Dovanota 1996 04 23.
136. *Dubingiai*. Vilnius: Vaga, 1971. Dovanota 1996 06 12.
137. GABRYS, P. J. *Tautos sargyboj*: rankraščio fotokopija. Le Cheux, 1939. Dovanota 1996 06 10.

138. MÉRIMÉE, P. *Lokys*: tekstas ir dvi interpretacijos. Vilnius: Baltos lankos, 1995. Dovanota 1997 06 30.
139. *Lietuvos istorijos metraštis*: 1989 metai. Vilnius:Mokslas, 1989. Dovanota 1997 06 30.
140. *Lietuvos istorijos metraštis*: 1988 metai. Vilnius:Mokslas, 1988. Dovanota 1997 06 30.
141. *Lietuvos istorijos metraštis*: 1986 metai. Vilnius: Mokslas, 1987. Dovanota 1997 06 30.
142. *Vilniaus universitetas Lietuvos dailėje 1579–1979*: jubiliejinės dailės parodos katalogas. Vilnius, 1979. Dovanota 1997 05 20.
143. ŽUKAS, V. *Bibliofilija praeityje ir dabar*. Vilnius: Mokslas, 1979. Dovanota 1997 01 20.
144. SAJA, K. *Melų diena*: pjesės. Vilnius: Vaga, 1981.
145. KARČIAUSKAS, M. *Žvrigždės poema*. Vilnius: Vaga, 1981. Dovanota 1997 04 14.
146. SAJA, K. *Liepsnojanti kriaušė*: pjesės. Vilnius: Vaga, 1980. Dovanota 1997 04 14.
147. *Iš Lietuvos istorijos tyrinėjimų*. Vilnius: Academia, 1991. Dovanota 1997 04 14.
148. TAPINAS, L. *Lietuvos kinematografininkai*. Vilnius: Mintis, 1986. Dovanota 1997 04 14.
149. RAN-TCHARNYI, J. *Neįtikėtina tiesa*. Vilnius: Švyturys, 1994. Dovanota 1997 04 14.
150. PALIONIS, J. *Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVIII a.*Vilnius: Mintis, 1967. Dovanota 1997 04 14.
151. MULEVIČIUS, L. *Kražių skerdynės*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų žodynas, 1993. Dovanota 1998 06 02.
152. *Lietuvos kovų ir lančių istorija*: dokumentų rinkinys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų žodynas, 1994. Dovanota 1998 06 02.
153. MILAŠIUS, O. *Lietuviškos pasakos*. Vilnius: Vyturys, 1989. Dovanota 1998 05 25.
154. PUPKIS, A. *Kalbos kultūros pagrindai*. Vilnius: Mokslas, 1980. Dovanota 1998 05 04.
155. ROČKA, M. *Mykolas lietuvis*. Vilnius: Mokslas, 1988. Dovanota 1998 04 02.
156. GRIGAS N., LYBERIS A. *Lietuvių kalbos rašybos žodynas mokykloms*: mokymo priemonė. Kaunas: Šviesa, 1980. Dovanota 1998 01 16.
157. *Lietuvių atgimimo istorijos studijos*. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 1990. Dovanota 1998 08 05.
158. LĖTAS, L. *Trakas*: eilėraščiai. Chicago: Žvilgsniai, 1981. Dovanota 1998 09 15.
159. GRADOV, K. *Gute Reisi, Genosse*. München: Deutscher Taschenbuch, 1984. Dovanota 1999 11 10.
160. MAŽEIKIS, G. *Paraštės*: minčių voratinkliai. Šiauliai: Saulės Delta, 1999. Dovanota 1999 11 10.

161. VALENTAS, S. *Klemensas Kairys: dingę poezijos garsai*. Šiauliai: Saulės Delta, 1999. Dovanota 1999 11 10.
162. PUIDA, K. *Žemės giesmė*: apysaka. 1 d. Brooklyn: Vienybė Lietuvninkų, 1911. Dovanota 1999 10 26.
163. MOLJERAS. *Mizantropas žmonių priešas*: 5 veiksmų komedija. Kaunas: Švietimo ministerija, 1921. Dovanota 1999 10 26.
164. IBSENAS, H. *Šmėklos*: šeimos dramas trimis veiksmais. Kaunas: Švietimo ministerija, 1921. Dovanora 1999 10 26.
165. KENZEL, F. *Piloto duktė*: penkių veiksmų drama. South Boston: Darbininko spauda, 1943. Dovanota 1999 10 26.
166. MALDEIKIS, P. *Seksualinis auklėjimas*. Kirchheim-Tech: A. Gotliebs und J. Osswalds Buchdruckereien, 1948. Dovanota 1999 10 26.
167. PAKALNIŠKIS, A. *Žemaičiai*: etnografija. Chicago: S. Jankus, 1977. Dovanota 1999 09 09.
168. DRĄSUTIENĖ E., RADAITIENĖ O., STARKIENĖ E., SLIŽIENĖ A. *Valgių gaminimas*. Čikaga: J. Karvelis, 194?. Dovanota 1999 09 09.
169. SABALIAUSKAS, A. *Lietuvių kalbos tyrinėjimo istorija 1940–1980 m.* Vilnius: Mokslas, 1982. Dovanota 1999 09 09.
170. SALYS, A. *Raštai*. T. 2. Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija. Dovanota 1999 01 02.
171. *A. Baranauskas*. Vilnius: Vaga, 1986. Dovanota 1999 05 11.
172. *Annabergo lapelis*. Bonn: Pabaltiečių krikščionių sąjunga, 1989. Dovanota 1999 07 02.
173. *Kazimieras Venclauskis*. Šiauliai: Šiaulių „Aušros“ muziejaus leidykla, 2000. Dovanota 2000 05 22.
174. *Išsivadavimas*: Sąjūdis Šiaulių krašte 1988–1990 metais. Vilnius: Savastis, 1998. Dovanota 2000 05 22.
175. GASIŪNAS, J. *Ledinio pragaro ratai*. Vilnius: Mokslas, 1991. Dovanota 2000 04 26.
176. *Dabar ir visados*: Juozo Urbšio laikas ir asmenybė. Kaunas: Spindulys, 1993. Dovanota 2000 04 26.
177. SADŪNAITĖ, N. *Gerojo Dievo globoje*. Liedybinė grupė „Valtis“, 1991. Dovanota 2000 01 05.
178. ZINKEVIČIUS, Z. *Lietuvių kalbos istorinė gramatika*. Vilnius: Mokslas, 1980. Dovanota 2000 08 07.
179. VALIŪNAS, S. *Ant marių krašto*. Vilnius: Vaga, 1976. Dovanota 2001 04 23.

180. ŽUKAS, V. *Prisiminimų puslapiai*: vaikystės krašte. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2000. Dovanota 2001 08 06.
181. ŽUKAS, V. *Prisiminimų puslapiai*: gimnazijos suole. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2000. Dovanota 2001 08 06.
182. *Nuo Bodeno iki Lemano ežero*: lietuvių rašytojų tekstai apie Šveicariją. Šiauliai: Saulės delta, 2001. Dovanota 2002 09 04.
183. BRAZIŪNAS, V. *Lėmeilėmeilėmeilė*: eilėraščiai. Vilnius: Vaga, 2002. Dovanota 2002 09 04.
184. LAPIS, T. *Jonės gijos*. Vilnius: Garnelis, 2000. Dovanota 2002 09 04.
185. ŽUKAUSKAITĖ, A. *Anapus signifikanto principo*. Vilnius: Aidai, 2001. Dovanota 2002 09 04.
186. ŽUKAUSKAS, A. *Senmotė*: poema. Vilnius: Vaga, 1985. Dovanota 2002 09 04.
187. *Lietuvių tautos praeitis*: istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinys leidinys. T. 3, 2 (10) kn. Chicago: Lietuvių istorijos draugija, 1973. Dovanota 2002 09 04.
188. DUNDULIENĖ, P. *Ugnis lietuvių liaudies pasaulėjautoje*: mokymo priemonė. Vilnius: LTSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos Leidybinė redakcinė taryba, 1985. Dovanota 2002 09 04.
189. LISANKA, A. A. *Ilgesio daina*. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2002. Dovanota 2002 10 28.
190. *Lietuvos TSR istorija*: nuo seniausių laikų iki 1861 metų. T. 1. Vilnius: Politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1957. Dovanota 2002 10 28.
191. ŠULSKYTĖ, A. *Vėjas nukirptais plaukais*: poezija. Klaipėda: Eldija, 2001. Dovanota 2003 04 24.
192. VĖŽYS, R. *Šešėliai veidrodyje*. Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 2002. Dovanota 2003 04 24.
193. ALANTAS, V. *Žmonos portretas*: 4 veiksmų komedija. Detroitas, 1965. Dovanota 2003 04 24.
194. VĖLIUS, N. *Mitinės lietuvių sakmių būtybės*. Vilnius: Vaga, 1977. Dovanota 2003 04 24.
195. BERESNEVIČIUS, G. *Ant laiko ašmenų*. Vilnius: Aidai, 2002. Dovanota 2003 04 24.
196. RUZGYS, J. *Mirties verpete*. Vilnius: Periodika, 1990. Dovanota 2003 04 24.
197. LANKAUSKAS, R. *Užkeiktas miestas*: romanas. Vilnius: Vaga, 1988. Dovanota 2003 04 24.
198. KUČINSKIENĖ, M. *Būkim artimi*: eilėraščiai. Ukmergė, 1994. Dovanota 2003 04 24.
199. JOSADĖ, J. *Užtrenktos durys*. Vilnius: Rosh Baltica, 1993. Dovanota 2003 04 24.

200. *Pragaro vartai – Stuthofas*. Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 1998. Dovanota 2003 08 18.
201. *Oi oi oi matula*: Obelių krašto dainos. Vilnius: Vaga, 1987. Dovanota 2003 08 18.
202. *Čiulba ulba sakalas*: Petro Zalansko tautosakos ir atsiminimų rintinė. Vilnius: Vaga, 1983. Dovanota 2003 08 18.
203. GUSTAINIS, V. *Be kaltės*. Vilnius: Mintis, 1989. Dovanota 2003 08 18.
204. TRUSKA L., KANCEVIČIUS V. *Lietuva Stalino ir Hitlerio sandėrio verpetuose*: 1939–1940 m. rugpjūčio 3 d. politinių įvykių kronika. Vilnius: Mintis, 1990. Dovanota 2003 08 18.
205. *Lietuvių fondas*. Chicago: Lietuvių fondas, 1983. Dovanota 2003 08 18.
206. ŠATRIJOS RAGANA. *Irkos tragedija*. Vilnius: Vaga, 1969. Dovanota 2003 09 03.
207. GIRININKIENĖ V., PAULAUSKAS A. *Rasos*. Vilnius: Mintis, 1988. Dovanota 2003 09 03.
208. MACKONIS, R. *Amžiaus liudininko užrašai*: atsiminimai. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2001. Dovanota 2003 09 03.
209. ŠATRIJOS RAGANA. *Laiškai*. Vilnius: Vaga, 1986. Dovanota 2003 09 03.
210. RIMKUS, V. *Lietuvių sukilimas Vilniuje 1941 m.*: iš asmeniškų atsiminimų ir išgyvenimų. London: Nida, 1984. Dovanota 2003 09 03.
211. KISARAUSKAS, V. *Lietuvos knygos ženklai 1518–1918*. Vilnius: Mokslas, 1984. Dovanota 2003 09 03.
212. BUIVYDAITĖ-PRĖSKIENIENĖ, E. *Akimirkos*: eilėraščiai. Šiauliai: Šiaurės Lietuva, 2002. Dovanota 2003 10 14.
213. GAVALDA, A. *Aš noriu, kad manęs kas nors kur nors lauktų*. Vilnius: Baltos lankos, 2003. Dovanota 2003 10 14.
214. PAVILIONIS, V. *Truputis kito gyvenimo*. Punskas: Aušra, 1997. Dovanota 2003 10 14.
215. RUPEIKIENĖ, M. *M. Gorkio gatvė Vilniuje*. Vilnius: Mintis, 1984. Dovanota 2003 10 14.
216. MAČIULYTĖ-GUILFORD. *Prisilietimas*.Chicago, 2002. Dovanota 2004 02 03.
217. ŽUKAS, V. *Prisiminimų puslapiai*: pažinti kultūros žmonės. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2003. Dovanota 2004 02 03.
218. KRĖVE, V. *Bolševikų invazija ir liaudies vyriausybė*: atsiminimai. Vilnius: Mintis, 1992. Dovanota 2004 01 20.
219. SAKALAUSKAS, T. *Antanas Gudaitis*: septyni vakarai su dailininku. Vilnius: Mintis, 1989. Dovanota 2004 01 20.
220. RADVILA, M. K. *Kelionė į Jeruzalę*. Vilnius: Mintis, 1990. Dovanota 2005 05 23.

221. *Marius Ivaškevičius*. Vilnius: Books from Lithuania, 2002. Dovanota 2005 05 23.
222. MICKŪNAS, A. *Visa aprėpianti dabartis*: Algį Mickūną kalbina Arūnas Sverdiolas. Vilnius: Baltos lankos, 2004. Dovanota 2005 05 23.
223. MIKULĖNAITĖ, E. *Nepaprastos istorijos*: proza. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2002. Dovanota 2005 05 23.
224. *Moteris su lauko gėlėmis*: knyga apie Nijolę Miliauskaitę. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2003. Dovanota 2005 05 23.
225. SVERDIOLAS, A. *Aiškinimo ratas*. Vilnius: Strofa, 2003. Dovanota 2005 05 23.
226. FEIGELMANAS, N. *Lietuvos inkunabulai*. Vilnius: Vaga, 1975. Dovanota 2005 05 23.
227. TIDIKYTĖ, L. *Julius Kaupas*: gyvenimas ir kūryba. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2004. Dovanota 2005 07 20.
228. KARČIAUSKAS, M. *Krikštai*. Vilnius: Gimtasis žodis, 2005. Dovanota 2006 04 20.
229. BERESNEVIČIUS, G. *Paruzija*: romanas. Vilnius: Tyto Alba, 2005. Dovanota 2006 04 20.
230. BAČĖNAS, V. *Vytautas Bačėnas, paroda 2005 03 04–30*. Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2005. Dovanota 2006 04 20.
231. PALEVIČIUS, A. *Matematika ir mes*. Kaunas, 1996. Dovanota 2006 04 20.
232. *Mirtis, rečitatyvas ir mėlynas drugelis*: lietuvių poetai apie holokaustą. Vilnius: Vaga, 1999. Dovanota 2007 09 24.
233. GUTAUSKAS, L. *Sapnų teologija*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2006. Dovanota 2007 09 24.
234. TOLIUŠIS, Z. *Mano kalėjimai*. Vilnius: Mintis, 1991. Dovanota 2007 09 24.
235. KELIUOTIS, J. *Dangus nusidažo raudonai*: pirmosios tremties memuarai „Laisvę praradus“. Chicago: Į laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti, 1986. Dovanota 2007 09 24.
236. *Lietuvių kalbos vadovėlis*: IX–XI klasei. Kaunas: Šviesa, 1971. Dovanota 2007 09 24.
237. ŠLIAVAS, J. *Žeimelio apylinkės*: kultūros ir švietimo apybraiža. Kaunas: Šviesa, 1985. Dovanota 2008 01 24.
238. PAPIEVIS, V. *Vienos vasaros emigrantai*: romanas. Vilnius: Baltos lankos, 2003. Dovanota 2008 05 27.
239. DAUKANTAS, S. *Žemaičių* tautosaka: Dainos. T. 1. Vilnius, 1983. Dovanota 2008 05 27.
240. KRIŠTOPAITIS, A. *Lietuvos bažnyčios Antano Krištopaičio akvarelėse*. Kaunas: Lututė, 2008. Dovanota 2008 05 27.

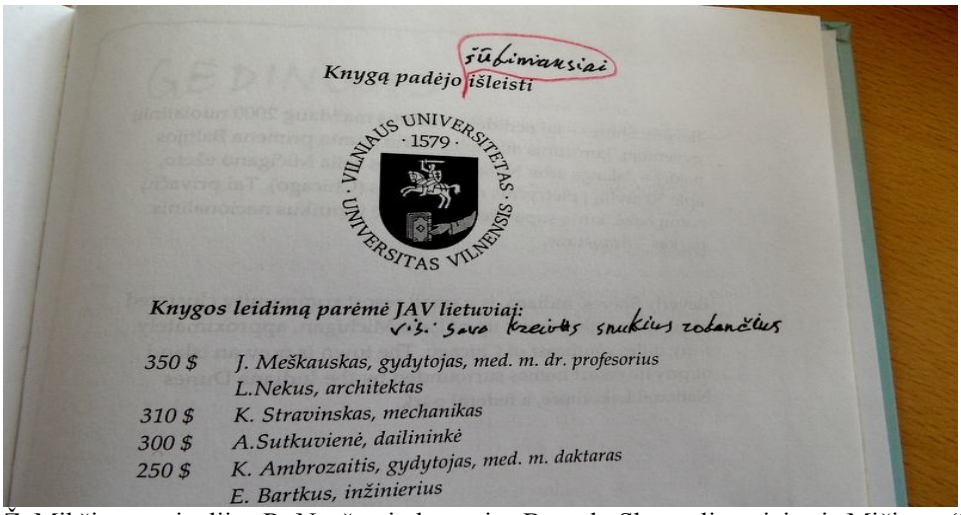
241. CIESIELCZYKAS, M. *KGB*: Rusijos ir Sovietų slaptosios policijos istorija. Vilnius: Intakas, 1991. Dovanota 2008 09 02.
242. STREIKUS, A. *Diplomatas Stasys Antanas Bačkis*. Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2007. Dovanota 2008 05 27.
243. ŠLAPOBERSKIS, D. *Vokiečių-lietuvių kalbų žodynas*. Vilnius: Mintis, 1972. Dovanota 2008 05 27.
244. PHILIPPS, C. *Zwischen Krone und Leidenschaft*. Wien: Ueberreuter, 2003. Dovanota 2008 05 27.
245. MILAŠIUS, O. *Septynios vienatvės*. Chicago: Draugas, 1979. Dovanota 2008 05 27.
246. *Laimonas Noreika gyvenime, scenoje, ekrane*. Vilnius: Žuvėdra, 2007. Dovanota 2008 05 27.
247. SVERDIOLAS, A. *Apie pamėklinę būtį*: ir kiti etiudai. Vilnius: Baltos lankos, 2006. Dovanota 2009 03 17.
248. NAUŽEMYS, R. *Beverly Shores lietuviai prie Mičigano*. Vilnius: Lietuvos nepriklausomųjų rašytojų sąjunga, 2005. Dovanota 2009 03 17.
249. KRIŠTOPAITIS, A. *Lietuvos medžiai Antano Krištopaičio akvarelėse*. Kaunas: Lututė, 2008. Dovanota 2009 03 17.
250. SUGANAS, O. *Atminties mozaika*. Vilnius: Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus, 2007. Dovanota 2009 09 02.
251. *Filantropijos istorijos fragmentai*. Šiauliai: Ekspresyvus kontaktas, 2007. Dovanota 2010 01 22.
252. *Šventovė bizantišku veidu*: apie Šiaulių Šv. Jurgio bažnyčią. Šiauliai: Litera, 2008. Dovanota 2010 01 22.
253. DAUKANTAS, S. *Vertimai ir sekimai*. Vilnius: Vaga, 1984. Dovanota 2010 10 11.
254. KONICKIS, A. *...vienintelėj iš begalybės vietų nuskirtoj*: Oskaro Milašiaus filosofinės idėjos. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, 1996. Dovanota 2010 10 11.
255. SADŪNAITĖ, N. *KGB akiratyje*. Vilnius: Valtis, 1991. Dovanota 2010 10 11.
256. VAIŠNORAVIČIUS, K. J. *Kelionė po Europą su jaunuoju kunigaikščiu Ostrogiškiu*: 1667–1669 metų dienoraštis. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2009. Dovanota 2010 10 11.
257. *Nepriklausomybės metai 1918–1940*. Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2009. Dovanota 2010 10 11.
258. JURKŠTAS, J. *Senojo Vilniaus vandenys*: istorinė apybraiža. Vilnius: Mokslas, 1990. Dovanota 2010 10 11.

259. *Mūsų istorija*: straipsnių rinkinys. T. 1. Vilnius: Lietuvos istorijos draugija, 1990. Dovanota 2010 10 11.
260. *Kritikas lūžio metais*: mokslinė konferencija 2006 m. lapkričio 23–24 d. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2006. Dovanota 2010 10 11.
261. VANAGAS, R. *Nenusigręžk nuo savęs*. Vilnius: Vyturys, 1995. Dovanota 2010 10 11.
262. LATVYTĖ-GUSTAITIENĖ, N. *Holokaustas Trakų apskrityje*. Vilnius: Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus, 2002. Dovanota 2010 10 11.
263. KIŠONAS, A. *Žydiškas pokeris*: 40 rinktinių satyrų. Kaunas: Nemunas, 1993. Dovanota 2010 10 11.
264. LANDSBERGIS-ŽEMKALNIS, V. *Kudirkos sąjūdis*. Melbourne: Sambūrio „Šviesa“ Melbourno skyrius, 1952. Dovanota 2011 05 10.
265. OGINSKIS, M. K. *Atsiminimai apie Lenkiją lenkus nuo 1788 iki 1815 metų pabaigos*. T. 2-3. Vilnius: Regionų kultūrinių iniciatyvų centras, 2009. Dovanota 2011 05 10.
266. OGINSKIS, M. K. *Atsiminimai apie Lenkiją lenkus nuo 1788 iki 1815 metų pabaigos*. T. 4. Vilnius: Regionų kultūrinių iniciatyvų centras, 2010. Dovanota 2011 05 10.
267. OGINSKIS, M. K. *Atsiminimai apie Lenkiją lenkus nuo 1788 iki 1815 metų pabaigos*. T. 1., 2 leidimas. Vilnius: Regionų kultūrinių iniciatyvų centras, 2010. Dovanota 2011 05 10.
268. ANDRIJAUSKAS, A. *Neklasikinės ir postmodernistinės filosofijos metamorfozės*. Vilnius: Vilniaus aukciono biblioteka, 2010. Dovanota 2011 05 10.
269. KRUK, H. *Paskutinės Lietuvos Jeruzalės dienos*: Vilniaus geto ir stovyklų kronikos. Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centras, 2004. Dovanota 2011 05 10.
270. SADŪNAITĖ, N. *Gerojo Dievo globoje*. Liedybinė grupė „Valtis“, 1991. Dovanota 2011 06 07.
271. PATACKAS, A. *Galindiana*. Kaunas, 2010. Dovanota 2011 09 20.
272. MORKUS, J. *Tje Jerusalem of Lithuania*. Vilnius: Inter Se, 2002. Dovanota 2011 09 20.
273. CONSTANS, M. *L'Eglise Saint-Paul-Saint-Louis de Paris*. Paris, 1977. Dovanota 2012 07.
274. *Scenos riteris*: atsiminimai apie Praną Piauloką. Vilnius: Dominicus Lithuanus, 2011. Dovanota 2012 07.
275. *Juozas Gruodis epochų sankirtose*: straipsniai, atsiminimai, dokumentai. Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2009. Dovanota 2012 07.
276. *Povilas Višinskis*: idėjos ir darbai. Vilnius: Versus aureus, 2011. Dovanota 2012 07.

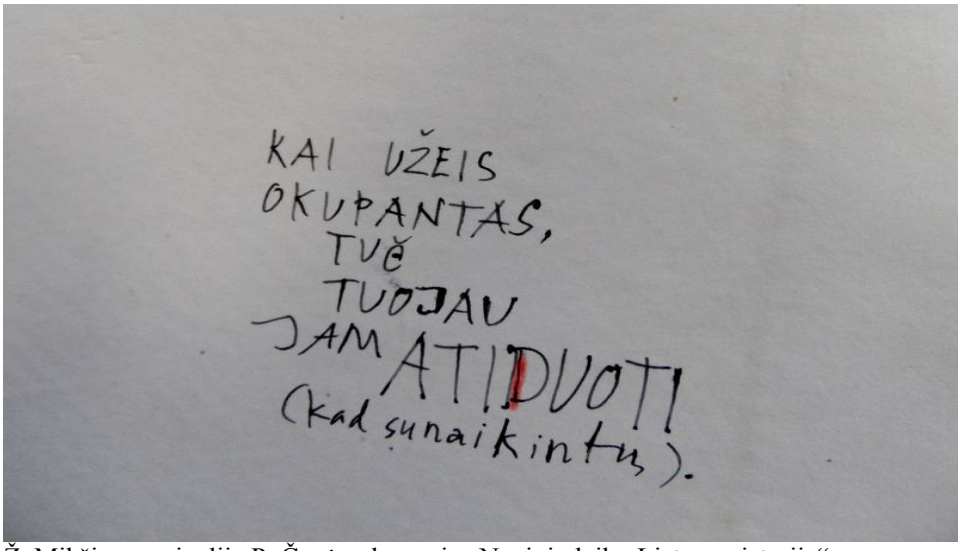
277. *Sušaudytos dainos*: Dzūkijos partizanų dainos. Vilnius: Vaga, 1990. Dovanota 2012 08 06.
278. LIEKIS, L. *Lenkų skriaudų lietuviams istorijos apžvalga*. T. 1-2. Vilnius: Mokslotyros institutas, 2011. Dovanota 2012 04 10.
279. MENKE, H. *Hommage an das Leben oder es begann in der „Landruh“*. Bremen: Donat, 2007. Dovanota 2012 04 10.

II. PRIEDAS

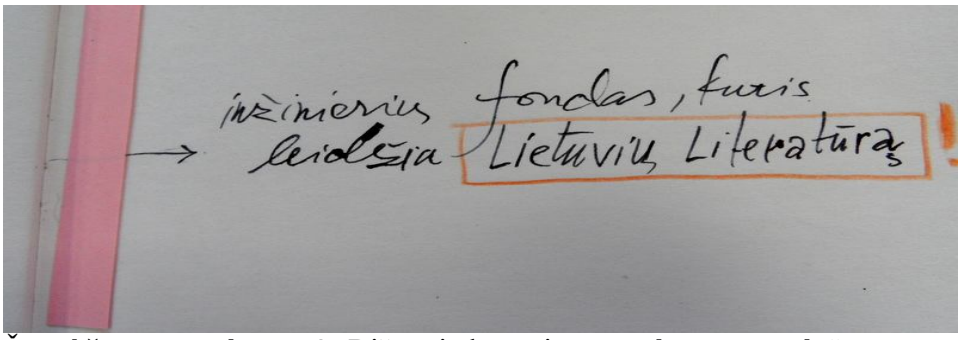
Ž. MIKŠIO ĮDOMESNIŲ MARGINALIJŲ PAVYZDŽIAI

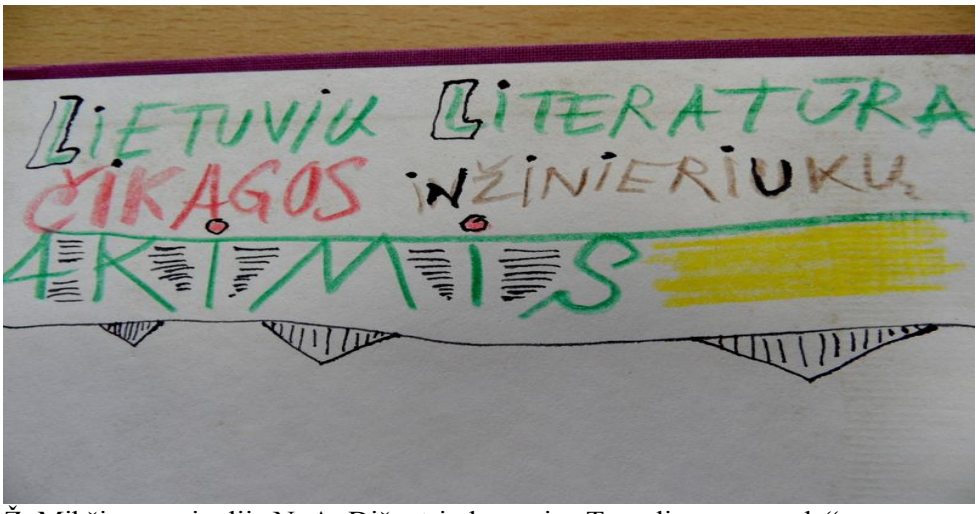
Ž. Mikšio marginalijos R. Naužemio knygoje „Beverly Shores lietuviai prie Mičigano“.

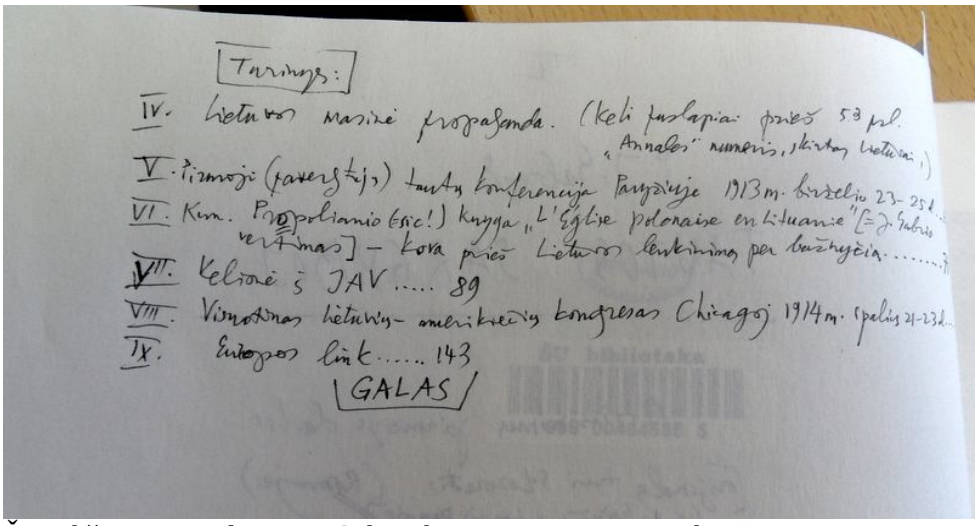
Ž. Mikšio marginalija P. Čepėno knygoje „Naujųjų laikų Lietuvos istorija“.

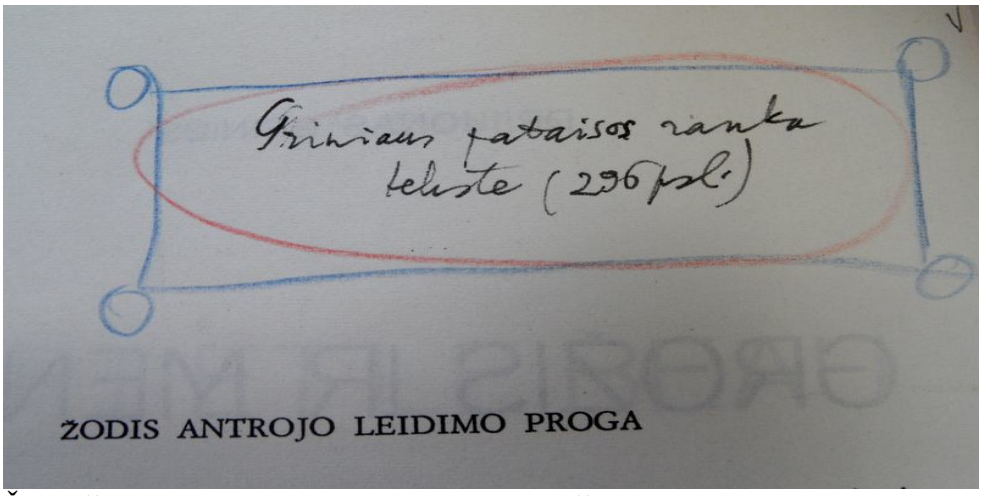
Ž. Mikšio marginalija N. A. Dičpetrio knygoje „Trys dienos pasauly“.

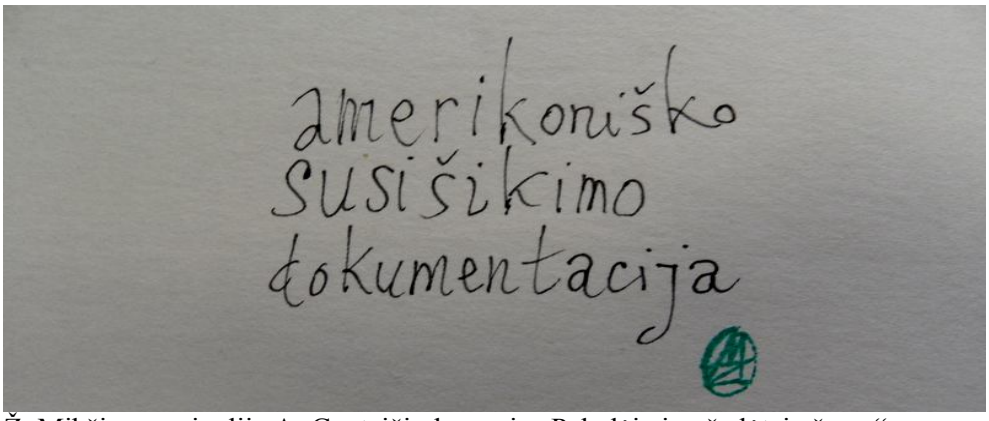
Ž. Mikšio marginalija N. A. Dičpetrio knygoje „Trys dienos pasauly“.

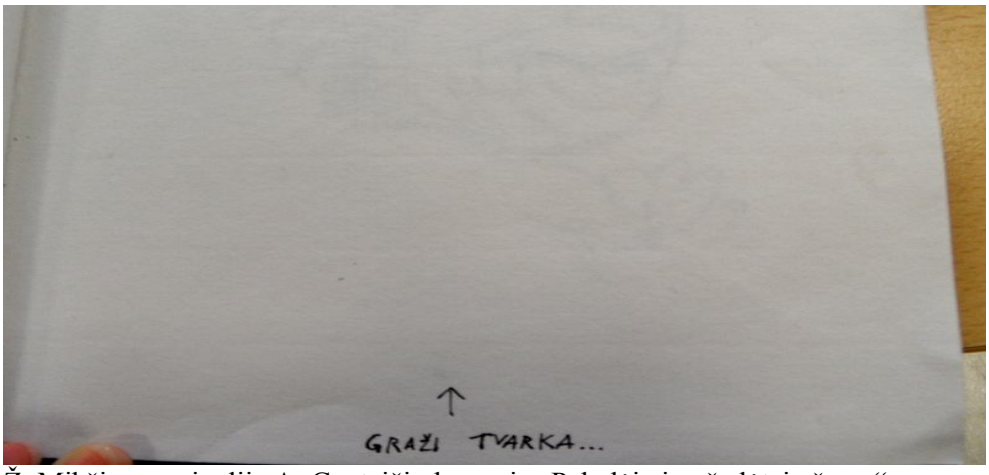
Ž. Mikšio marginalija P. J. Gabrio knygoje „Tautos sargyboj“.

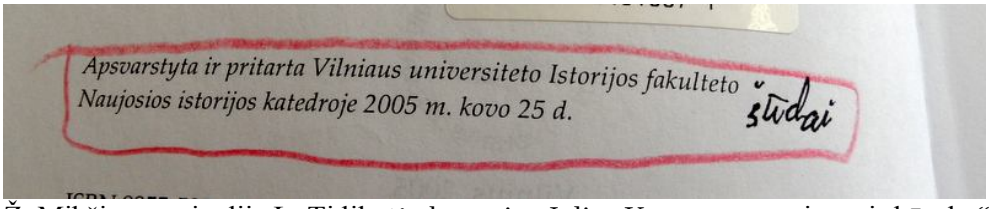
Ž. Mikšio marginalija J. Griniaus knygoje „Grožis ir menas“.

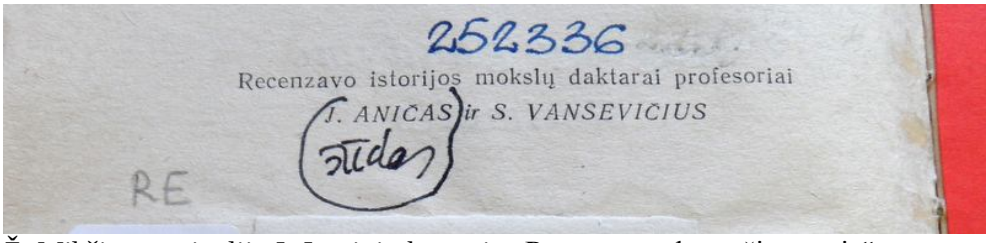
Ž. Mikšio marginalija A. Gustaičio knygoje „Pakelėje į pažadėtąją žemę“.

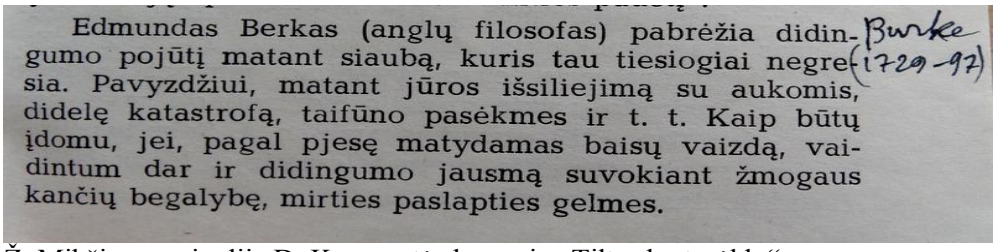
Ž. Mikšio marginalija A. Gustaičio knygoje „Pakelėje į pažadėtąją žemę“.

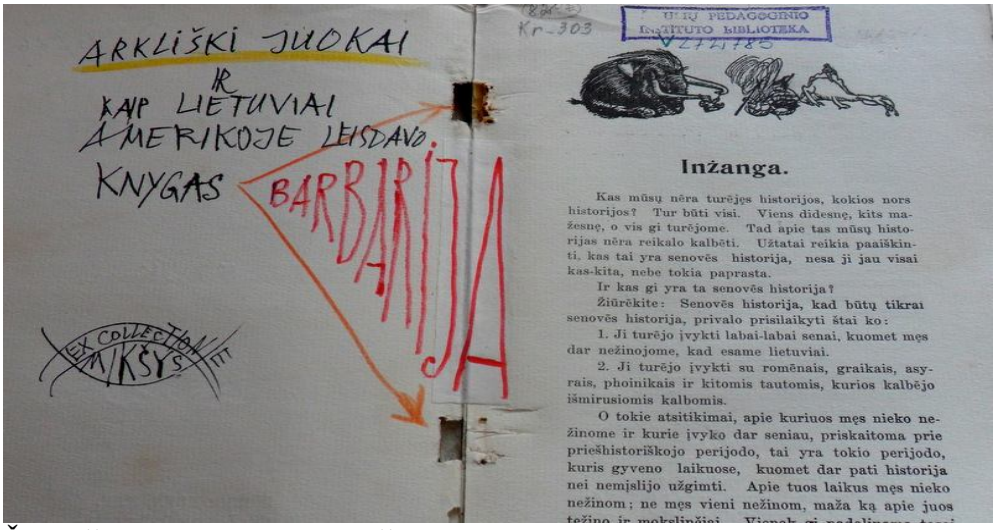
Ž. Mikšio marginalija L. Tidikytės knygoje „Julius Kaupas: gyvenimas ir kūryba“.

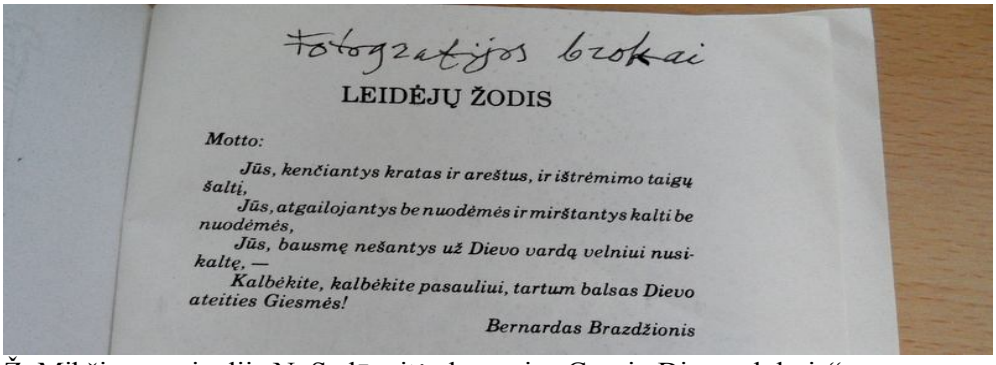
Ž. Mikšio marginalija J. Jurginio knygoje „Raganų gaudymo šimtmetis“.

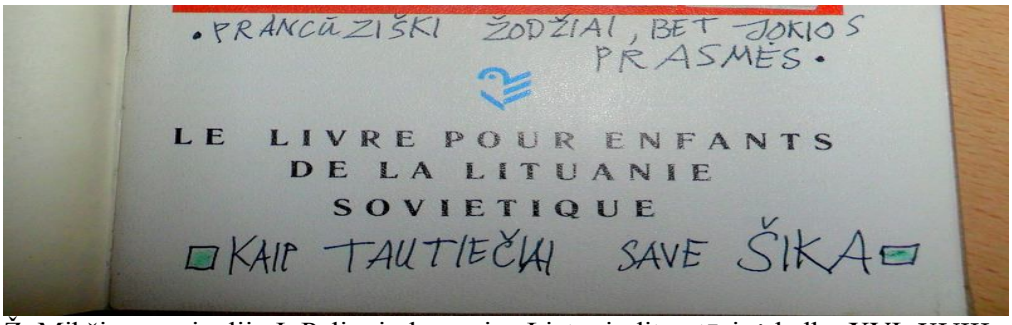
Ž. Mikšio marginalija D. Kazragytės knygoje „Tiltas be turėklų“.

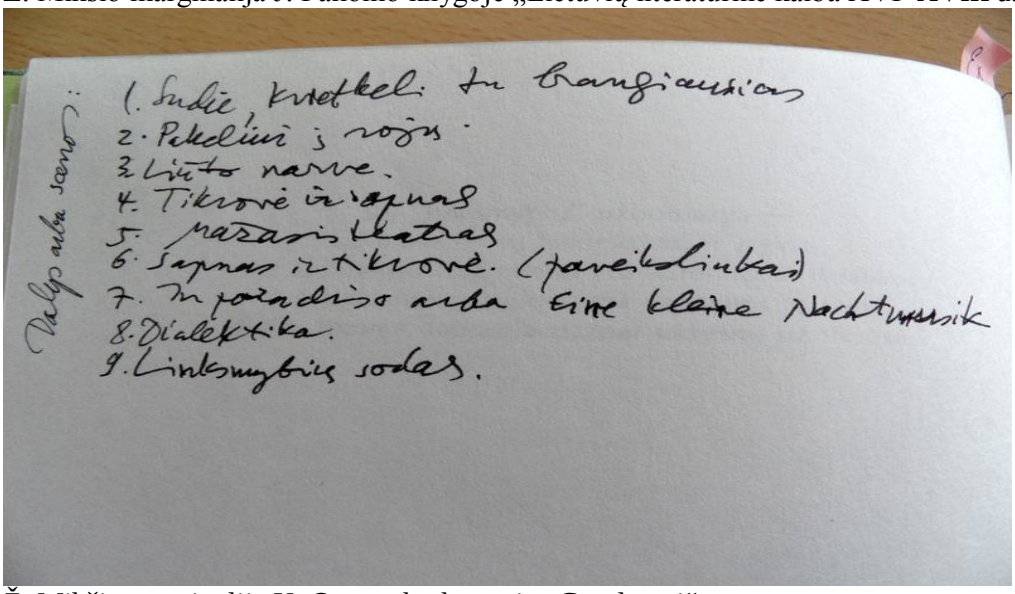
Ž. Mikšio marginalija T. P. Križanausko knygoje „Visuotinoji historija (satyroje)“.

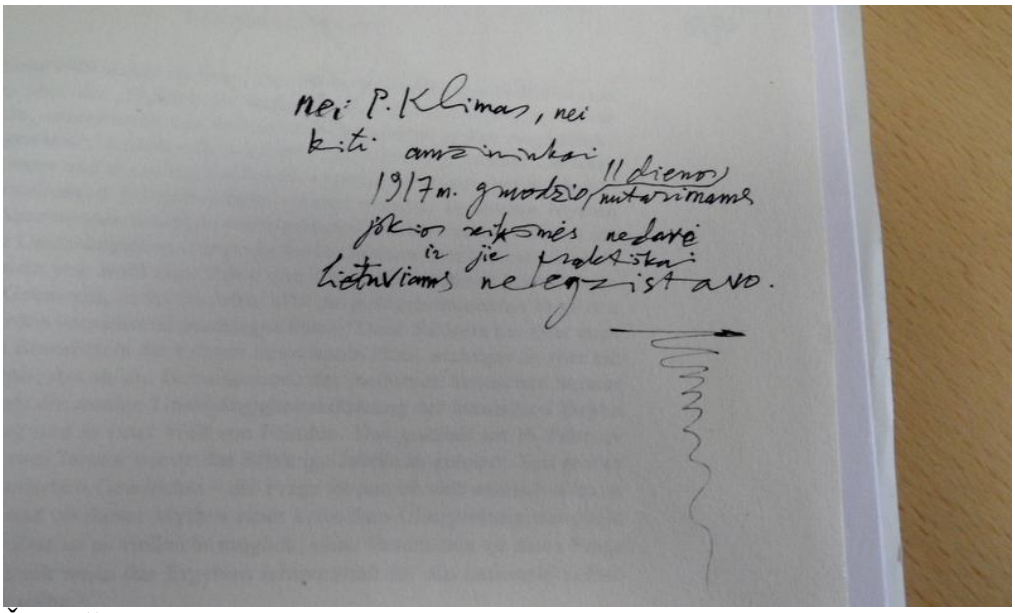
Ž. Mikšio marginalija N. Sadūnaitės knygoje „Gerojo Dievo globoje“.

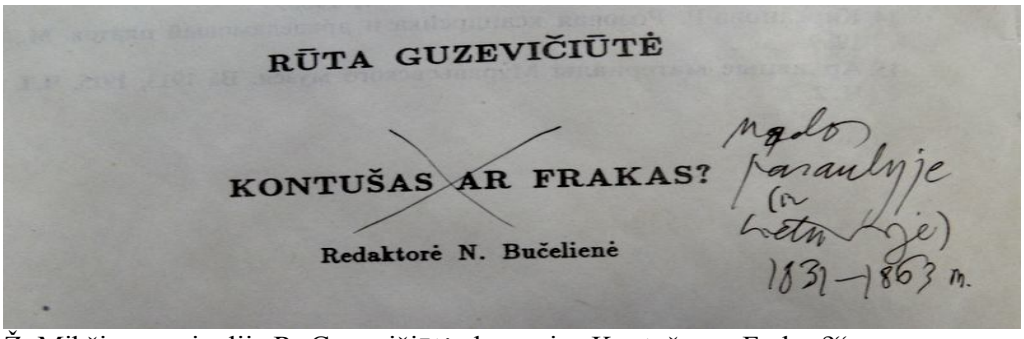
Ž. Mikšio marginalija J. Palionio knygoje „Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVIII a.“.

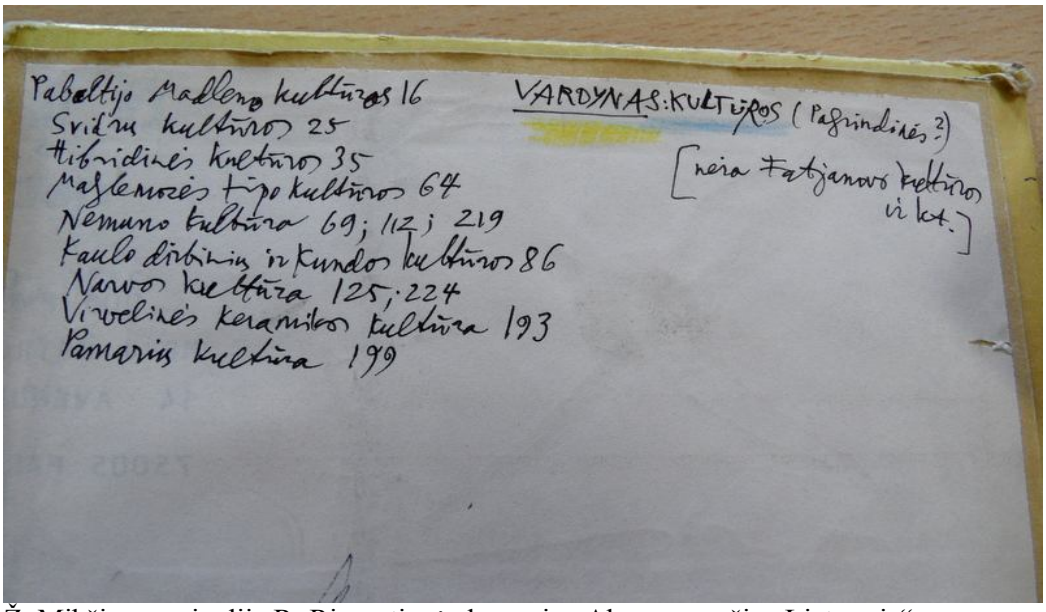
Ž. Mikšio marginalija K. Ostrausko knygoje „Gundymai“.

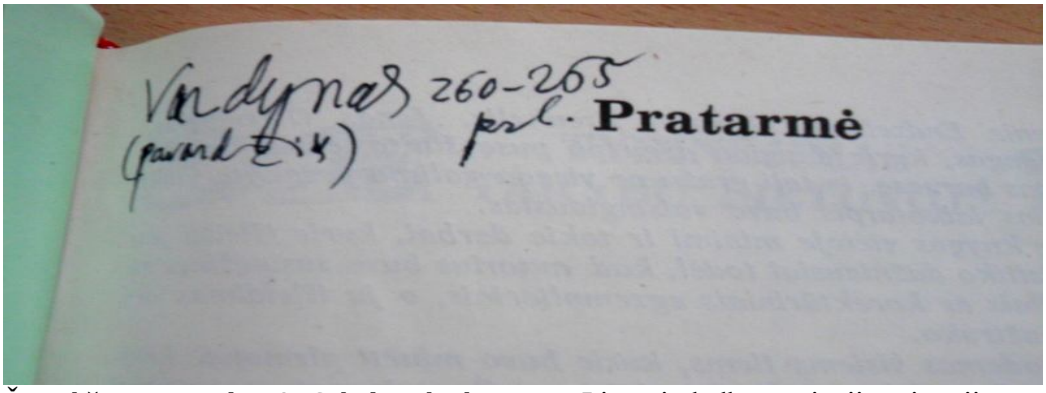
Ž. Mikšio marginalija knygoje „Relationes status dioecesium in Magno Ducatu Lituaniae“.

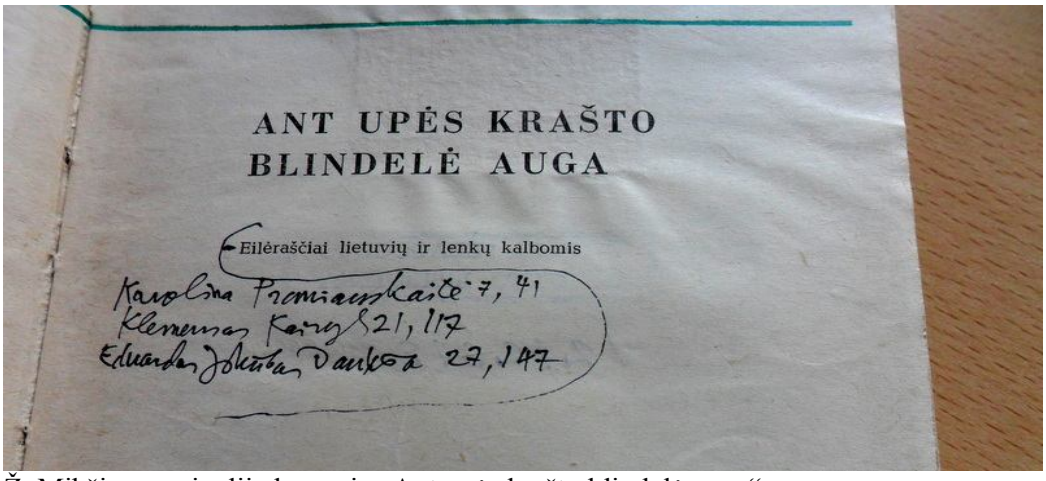
Ž. Mikšio marginalija R. Guzevičiūtės knygoje „Kontušas ar Frakas?“.

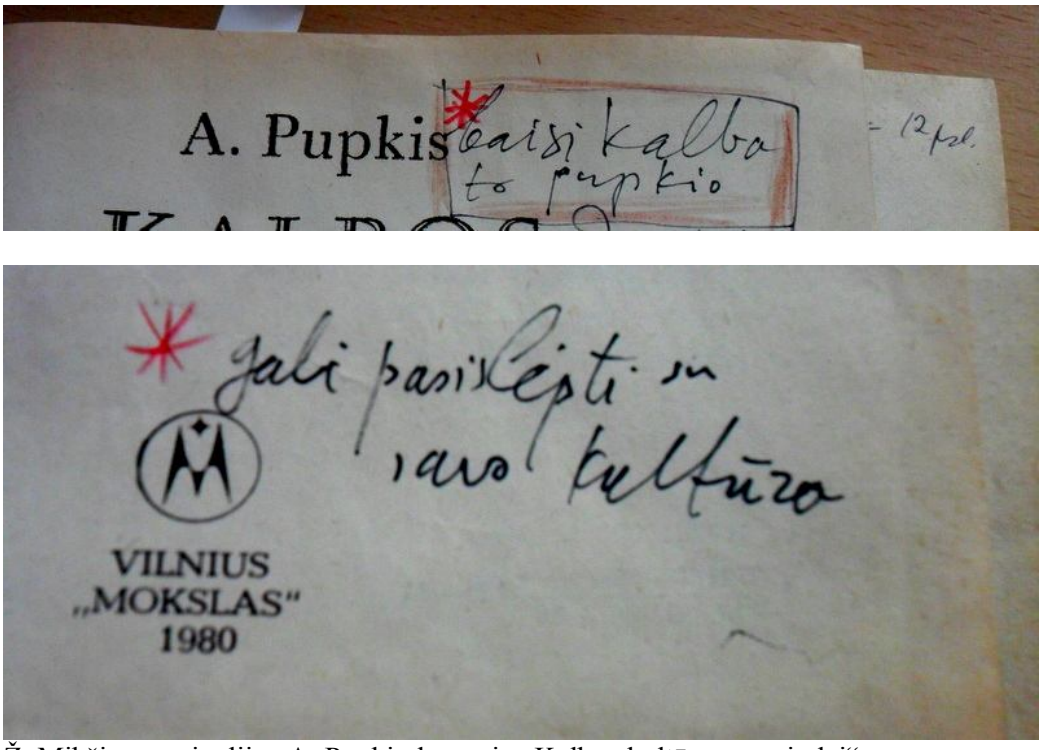
Ž. Mikšio marginalija R. Rimantienės knygoje „Akmens amžius Lietuvoje“.

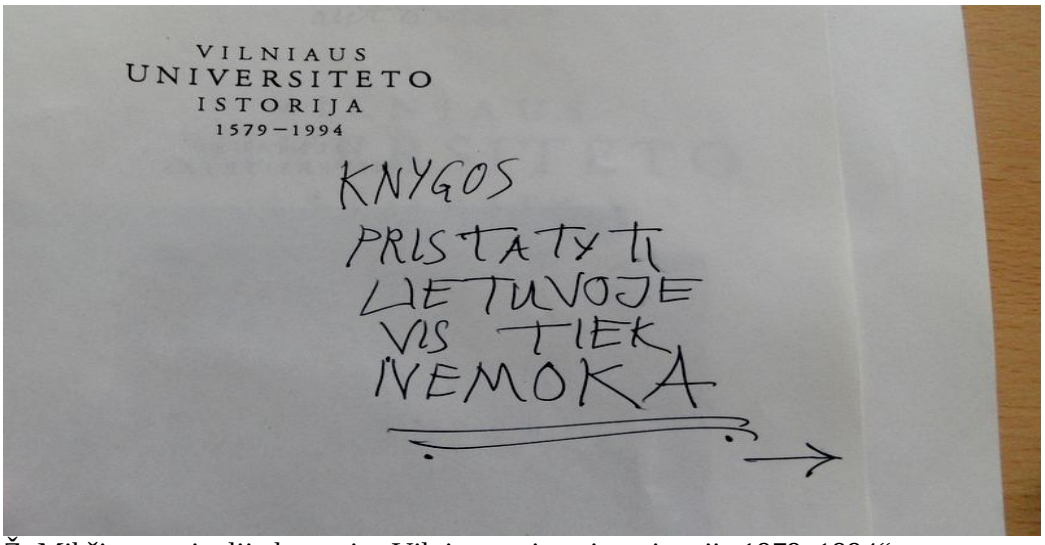
Ž. Mikšio marginalija A. Sabaliausko knygoje „Lietuvių kalbos tyrinėjimo istorija 1940–1980 m.“

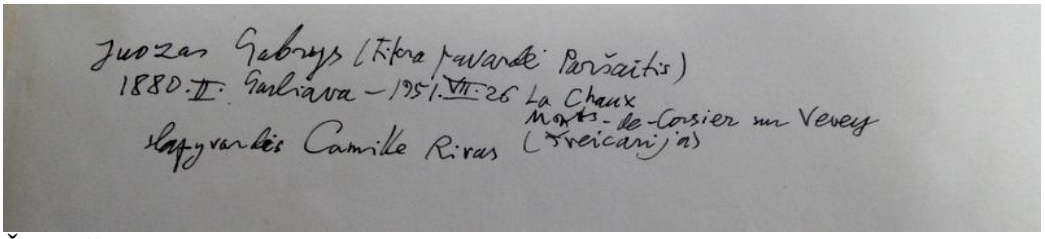
Ž. Mikšio marginalija knygoje „Ant upės krašto blindelė auga“.

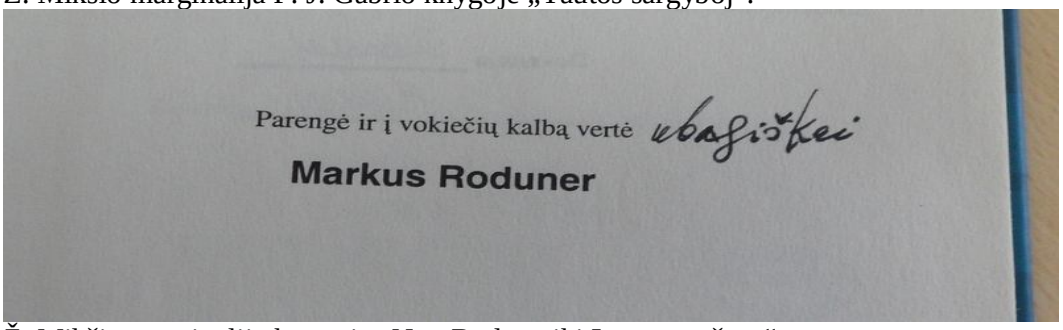
Ž. Mikšio marginalijos A. Pupkio knygoje „Kalbos kultūros pagrindai“.

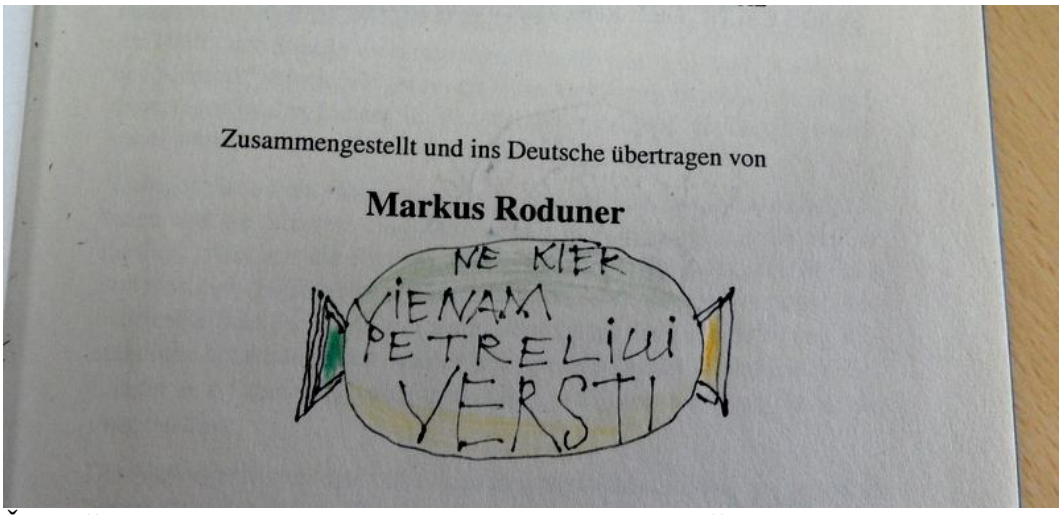
Ž. Mikšio marginalija knygoje „Vilniaus universiteto istorija 1979–1994“.

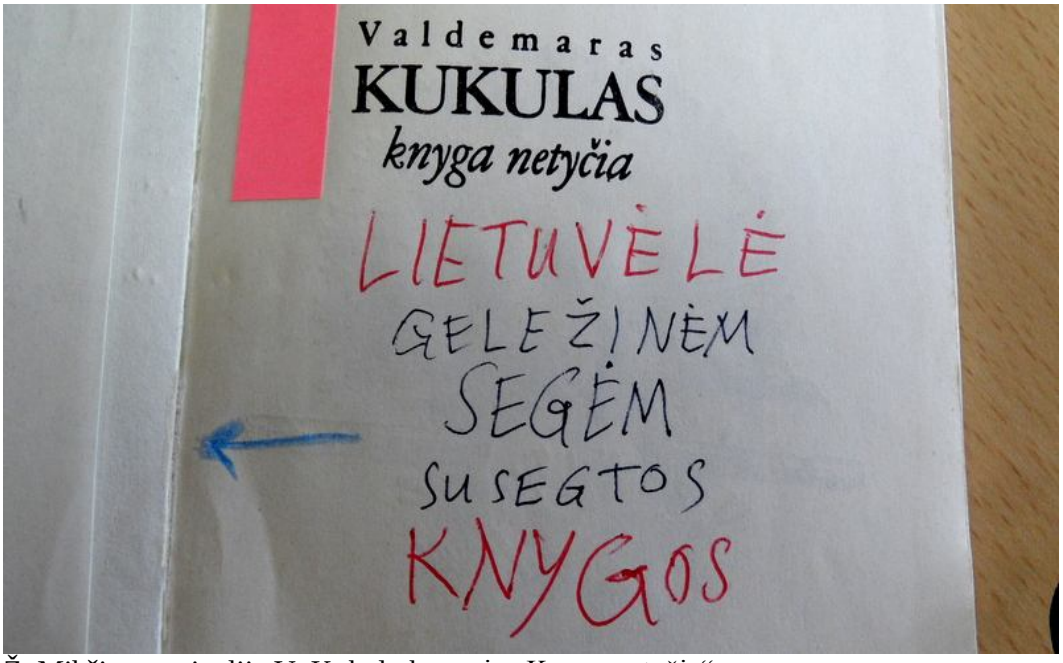
Ž. Mikšio marginalija P. J. Gabrio knygoje „Tautos sargyboj“.

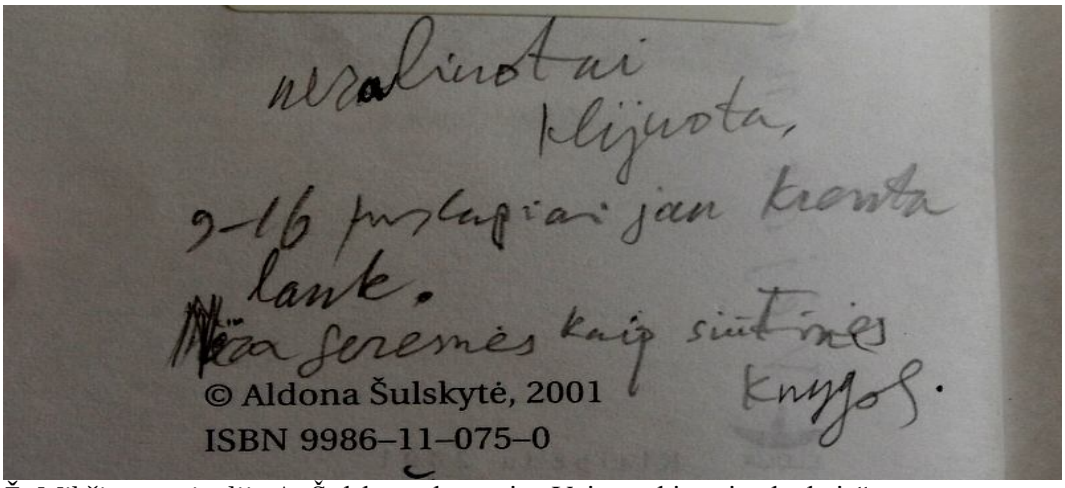
Ž. Mikšio marginalija knygoje „Nuo Bodeno iki Lemano ežero“.

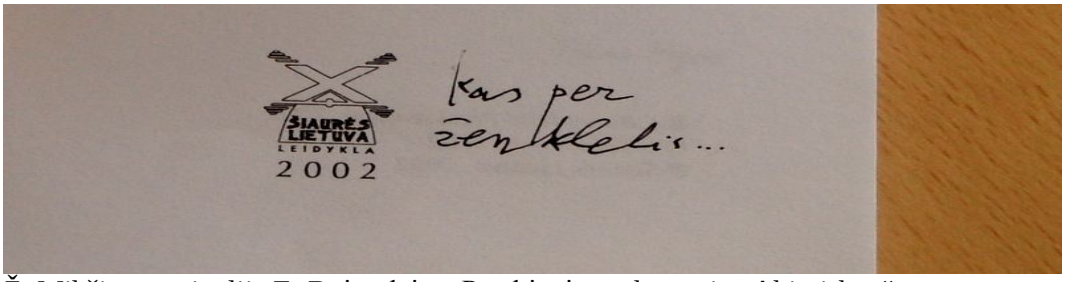
Ž. Mikšio marginalija knygoje „Nuo Bodeno iki Lemano ežero“.

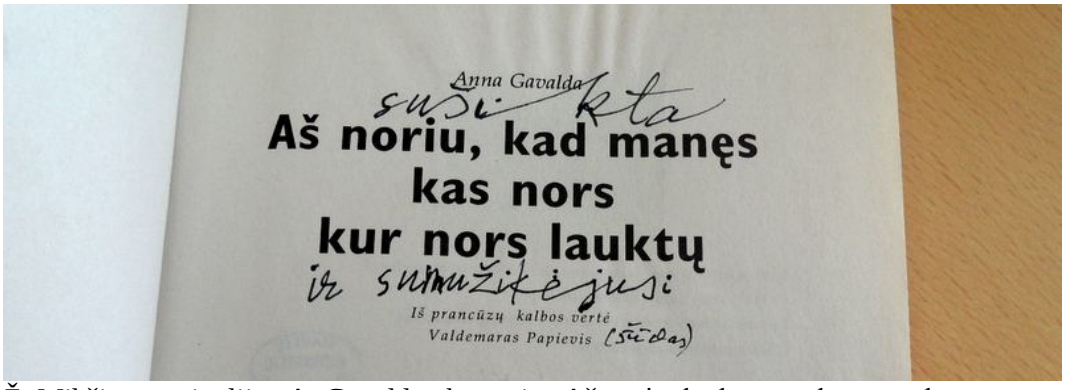
Ž. Mikšio marginalija V. Kukulo knygoje „Knyga netyčia“.

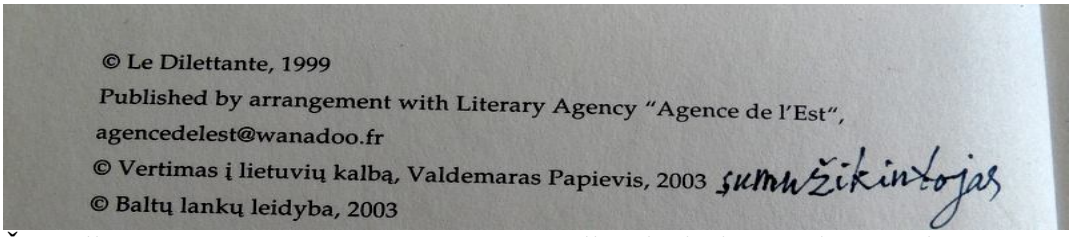
Ž. Mikšio marginalija A. Šulskytės knygoje „Vėjas nukirptais plaukais“.

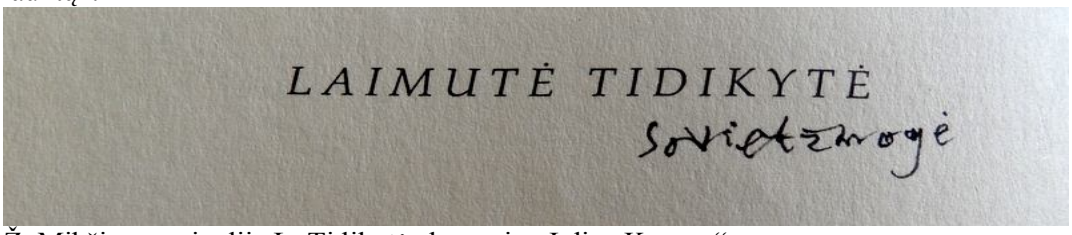
Ž. Mikšio marginalija E. Buivudaitės-Prėskienienės knygoje „Akimirkos“.

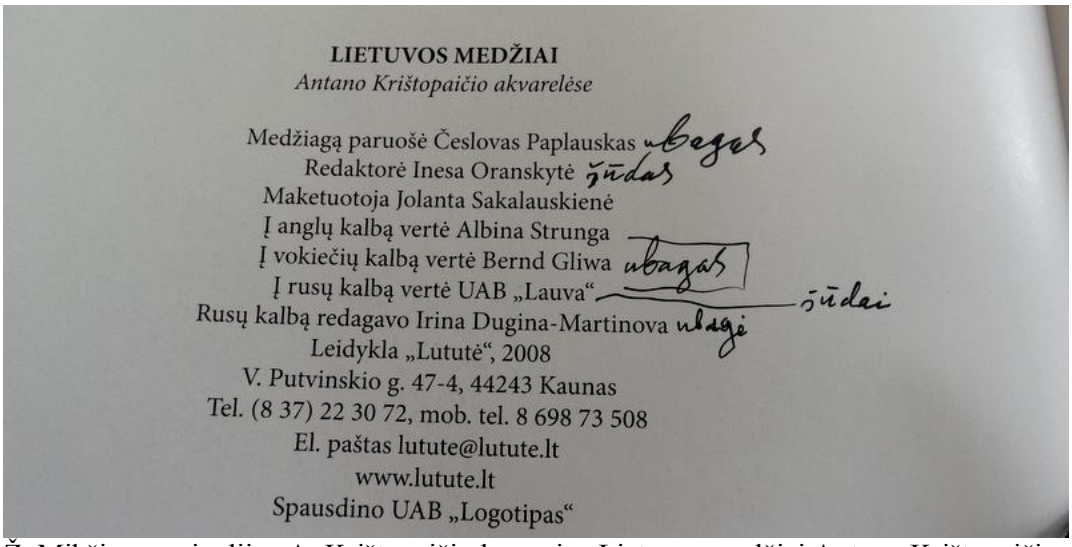
Ž. Mikšio marginalijos A. Gavaldos knygoje „Aš noriu, kad manęs kas nors kur nors lauktų“.

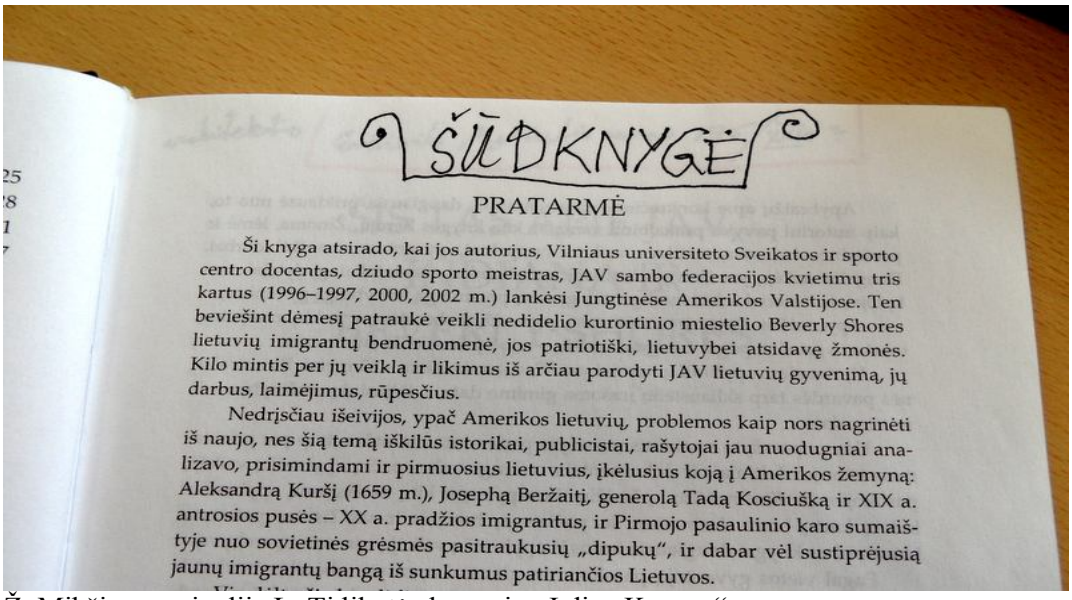
Ž. Mikšio marginalijos A. Gavaldos knygoje „Aš noriu, kad manęs kas nors kur nors lauktų“.

Ž. Mikšio marginalija L. Tidikytės knygoje „Julius Kaupas“.

Ž. Mikšio marginalijos A. Krištopaičio knygoje „Lietuvos medžiai Antano Krištopaičio akvarelėse“.

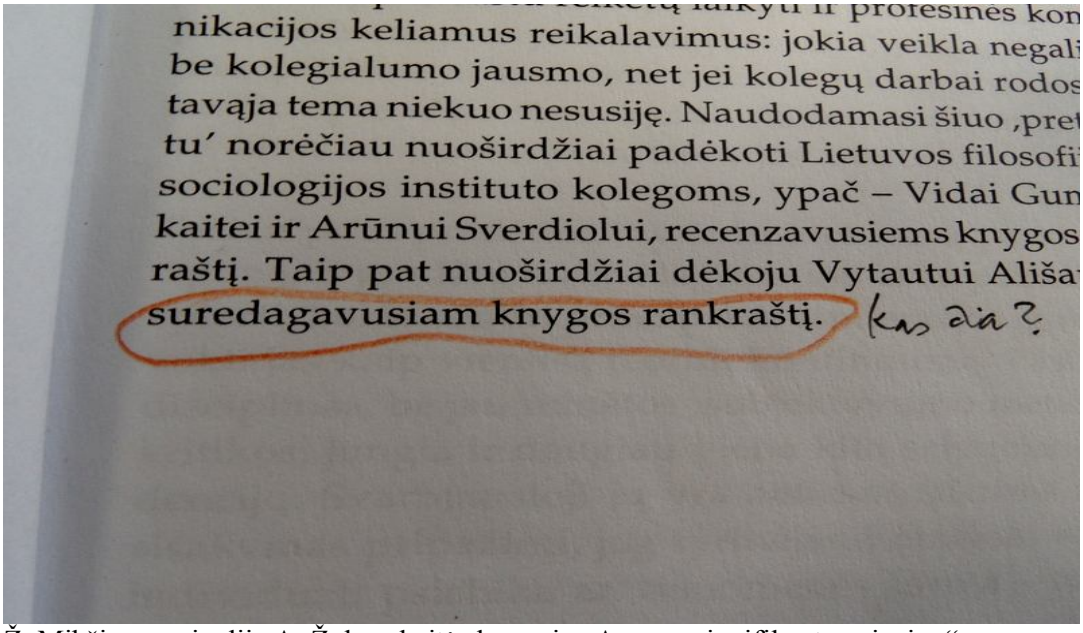

ŠIŪDKNYGĖ

PRATARMĖ

Ši knyga atsirado, kai jos autorius, Vilniaus universiteto Sveikatos ir sporto centro docentas, dziudo sporto meistras, JAV sambo federacijos kvietimu tris kartus (1996–1997, 2000, 2002 m.) lankėsi Jungtinėse Amerikos Valstijose. Ten beviešint dėmesį patraukė veikli nedidelio kurortinio miestelio Beverly Shores lietuvių imigrantų bendruomenė, jos patriotiški, lietuvybei atsidavę žmonės. Kilo mintis per jų veiklą ir likimus iš arčiau parodyti JAV lietuvių gyvenimą, jų darbus, laimėjimus, rūpesčius.

Nedrįsčiau išeivijos, ypač Amerikos lietuvių, problemos kaip nors nagrinėti iš naujo, nes šią temą iškilūs istorikai, publicistai, rašytojai jau nuodugniai analizavo, prisimindami ir pirmuosius lietuvius, įkėlusius kojį į Amerikos žemyną: Aleksandrą Kuršį (1659 m.), Josephą Beržaitį, generolą Tadą Kosciušką ir XIX a. antrosios pusės – XX a. pradžios imigrantus, ir Pirmojo pasaulinio karo sumaištyje nuo sovietinės grėsmės pasitraukusių „dipukų“, ir dabar vėl sustiprėjusią jaunų imigrantų bangą iš sunkumus patiriančios Lietuvos.

Ž. Mikšio marginalija L. Tidikytės knygoje „Julius Kaupas“.

nikacijos keliamus reikalavimus: jokia veikla negali
be kolegialumo jausmo, net jei kolegų darbai rodos
tavąja tema niekuo nesusiję. Naudodamasi šiuo ‚pret
tu' norėčiau nuoširdžiai padėkoti Lietuvos filosofi
sociologijos instituto kolegoms, ypač – Vidai Gun
kaitei ir Arūnui Sverdiolui, recenzavusiems knygos
raštį. Taip pat nuoširdžiai dėkoju Vytautui Ališa
suredagavusiam knygos rankraštį. kas čia?

Ž. Mikšio marginalija A. Žukauskaitės knygoje „Anapus signifikanto principo“.